

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ.

наша СЛОВА.pdf

Трэці год выдання

№ 27 (131) 4 ліпеня 2024 г.

3 ліпеня - Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь 80-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка- фашысцкіх захопнікаў

31 па 3 ліпеня ў Беларусі і замежжы адзначаўся Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь - галоўнае свята беларускай дзяржаўнасці. Рашэнне аб святкаванні Дня Незалежнасці 3 ліпеня было прынята ў 1996 годзе на рэспубліканскім рэферэндуме. У тым жа годзе дэкрэтам Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі было ўстаноўлена дзяржаўнае свята - Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дзень Рэспублікі). Ён адзначаецца ў дзень вызвалення Менска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў - 3 ліпеня 1944 года. Гэтае свята стала сімвалам нацыянальнага адраджэння нашай дзяржавы.

Важная традыцыя святкавання Дня Незалежнасці — урачысты сход у Палацы Рэспублікі, які аб'яднаў прадстаўнікоў розных сфер з усіх куткоў Беларусі. Службовыя асобы, вайскоўцы, прадстаўнікі прадпрыемстваў, людзі спорту і культуры, прадстаўнікі розных канфесій і нацыянальнасцяў, кіраўнікі дзяржаўных органаў і арганізацый, прадстаўнікі палітычных партый і ўсе, хто кожны дзень на сваім працоўным месцы захоўвае і пам-

нажае дасягненні беларускай дзяржавы, разам сустрэлі галоўнае дзяржаўнае свята. Ключавы момант урачыстага сходу, прысвечанага Дню Незалежнасці — выступленне Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі.

Ключавым момантам святкавання 3 ліпеня стаў вайсковы парад. Парад атрымаўся найбольш прадстаўнічым паводле ўсіх папярэдніх. Акрамя 27 пешых разлікаў вельмі моцным аказаўся парад вайскавай тэхнікі.

- У гэтым парадзе ў параўнанні з папярэднімі істотна ўзрасла айчынная частка ўзбраення (айчынных вытворчасці і распрацовак. - *Заўвага БелТА*), - падкрэсліў кіраўнік урада Раман Галоўчанка. Былі прадстаўлены тэхніка і ўзоры ўзбраення беларускага Дзяржкамваенпрама. Многія ўзоры тэхнікі, якія знаходзяцца на ўзбраенні беларускага войска і ішлі ў складзе калоны Узброеных Сіл, таксама былі дапрацаваныя, удасканаленыя айчыннымі спецыялістамі-збройнікамі.

Масавыя былі прадстаўлены падчас парадку беспілотнікі, хоць раней іх былі адзіныя, заўважыў прэм'ер-міністр. Гэта, паводле яго слоў, адпавядае ўсім сучасным падыходам да вядзення баявых дзеянняў і забеспячэння бяспекі.

- Магу з упэўненасцю сказаць, што беларускія беспілотнікі адрозніваюцца, па-першае, шырокім спектрам прымянення, і па-другое, яны ўсе грунтоўна выключна на айчынных рашэннях, што вельмі важна з пункту гледжання забеспячэння ўласнай імпартанезалежнасці, - падкрэсліў Раман Галоўчанка.

Паводле БелТА.

Дзень Незалежнасці ў Лідзе

Цыкл святочных мерапрыемстваў у Лідзе, прысвечаных Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь і 80-м угодкам вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, адкрыў мітынг на пляцы па вуліцы Савецкай. У ім прынялі ўдзел прадстаўнікі мясцовай улады, грамадскіх аб'яднанняў, працоўных калектываў, вайскоўцы, моладзь.

Першым узяў слова старшыня Лідскага раённага выканаўчага камітэта Сяргей Ложачнік.

- У жыцці кожнага народа ёсць лёсавызначальныя даты, якія становяцца кропкай адліку новага этапу гісторыі, - звярнуўся да лідзян кіраўнік раёна. - Для Беларусі такой вехай стаў дзень вызвалення сталіцы нашай Радзімы

ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, 80-годдзе якога мы ўрачыста адзначаем сёлета. Наша незалежнасць заснавана на заслугах пакалення пераможцаў. Кожны год у гэты святой для нас дзень мы аддаём даніну найвялікай павагі бяспрыкладнаму подзвігу беларускага народа. Я хачу выказаць словы падзякі за стойкасць, адвагу і гераізм, праяўленыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны, нашым ветэранам. За мэтанакіраванасць, працоўную дзейнасць у павяненныя гады, за тое, што яны і цяпер уносяць годны ўнёсак у будаўніцтва нашага грамадства.

Святочную праграму працягнуў урачыста-святочны марш лідскіх сілавых структур, ветэранаў Узброеных Сіл, навучэнцаў ваенна-патрыятычных класаў, удзельнікаў таварыства роварааматараў Лідчыны і Лідскага мотаклуба.

У знак яднання двух значных для беларусаў святаў - 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь - на пляцы з'явілася 80-мятровая палатно Дзяржаўнага Сцяга Рэспублікі Беларусь.

Удзельнікі мітынгу ўшанавалі памяць загінулых хвілінай маўчання, а потым усклалі кветкі і вянкі да мемарыяла часткам-вызваліцелям горада Ліды. Абеліск быў пастаўлены ў гонар тых, хто ў ліпені 1944 года ваяваў за вызваленне нашага горада.

Святкаванне Дня Незалежнасці працягнулася на Дажыначным пляцы. Для гараджан і гасцей горада была падрыхтавана святочная тэматычная праграма "Наша краіна! - Наша Беларусь!", у якой прынялі ўдзел прадстаўнікі райвыканкама, ганаровыя госці і працоўныя калектывы Лідскага раёна.

- Сёння мы святкуем Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Для нас, жыхароў нашай краіны, для Беларусі - гэта дата мае глыбокі сэнс і гістарычны змест, - звярнулася да прысутных на свяце старшыня Лідскага раённага Савета дэпутатаў Інэса Белуш. - 3 ліпеня - гэта баявая дата. Сёння трэба гаварыць і пра працоўныя подзвігі тых, хто здолеў аднавіць з руін разбураную краіну. Гэта велізарная праца многіх пакаленняў лідзян і беларусаў.

Традыцыйна ў Дзень Незалежнасці старшыня Лідскага раённага выканаўчага камітэта Сяргей Ложачнік павіншаваў Ганаровых грамадзян Лідскага раёна і выказаў падзяку за значны ўнёсак у развіццё нашага рэгіёна: Сяргею Бугасаву, пракурору Лідскага раёна з 1984 па 2003 г.; Станіславу Мамчыцу, лекару-ўролага медыцынскага цэнтра "Экватар" сумеснага закрытага акцыянернага таварыства "Ліпласт-Спб", загадчыку ўралагічнага аддзялення Лідскай ЦРБ з 1988 па 2011 год; Ядзвізе Стацэвіч, дырэктару ДУ "Бярозаўскі псіханеўралагічны дом-інтэрнат для састарэлых і інвалідаў"; Андрэю Худыку, старшыні Лідскага раённага выканаўчага камітэта з 2004 па 2011 год; Уладзіміру Юфе, генеральнаму дырэктару ААТ "Лідскае піва" з 1986 па 2009 год.

Ад імя Ганаровых грамадзян Лідскага раёна слова прадставілі Андрэю Худыку:

- Я ганаруся, што мне давялося працаваць з вамі, шануюныя лідзяне. Кожны перыяд часу як дзяржавы, так і чалавека, і любога рэгіёна не просты. Але, разам з тым, людзі жывуць і працуюць. І сёння я ганаруся і рады таму, што Лідчына развіваецца, квітнее. Лідчына - для людзей. У гэты знамянальны для нашай дзяржавы дзень шчыра хачу сказаць дзякуй краіне, Прэзідэнту, беларускаму народу за мудрасць, сілу, мужнасць, за тое, што захаваны стабільнасць і мір. Са святам!

На галоўнай сцэне выступілі лепшыя творчыя калектывы Лідчыны і артысты Палаца культуры. Канцэртная праграма была насычанай і не пакінула аб'якавай ніводнага глядача.

Пасля канцэрту святкаванне Дня незалежнасці працягнулася каля Кургана Неўміручасці, ля пляцоўкі, дзе знаходзіцца выстава ваеннай тэхнікі пад адкрытым небам. Там гасцей чакала канцэртная праграма "Вас музыкі запрашаюць", у якой прынялі ўдзел народныя калектывы Лідчыны. Артысты выконвалі песні ваенных гадоў, прыпеўкі, народныя песні і танцы.

"Непаўторная, святая, беларуская старонка"

ДУК "Лідская раённая бібліятэка імя Я. Купалы" сардэчна віншавала ўсіх жыхароў і гасцей нашай краіны з Днём Незалежнасці Рэспублікі Беларусь і 80-мі ўгодкамі вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У святочным настроі супрацоўнікі бібліятэк Лідчыны сустрэлі ўсіх на адкрытай інтэрактыўнай бібліятэчнай пляцоўцы "Непаўторная, святая, беларуская старонка", дзе кожны мог ачуцца ў атмасферу прыгажосці і сілы беларускай зямлі. Для гасцей свята была падрыхтавана фотазона з адсылкамі да найважнейшых падзей гісторыі краіны.

ТК "Культура Лідчыны".

Гістарычнае дасье "Ганарымся мы гісторыяй сваёй"

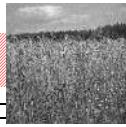
Знакавай датай адзначаны для нашай краіны 2024-ты год - 80-мі ўгодкамі вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

2 ліпеня, напярэдадні Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь, у філіяле "Лідская гарадская бібліятэка № 4" адбылося гістарычнае дасье "Ганарымся мы гісторыяй сваёй" сумесна з аддзяленнем сацыяльнай рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў ДУ "ЛРТЦАН". На мерапрыемства быў запрошаны ветэран Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь Удовік Мікалай Анісімавіч, які падзяліўся сваімі ўспамінамі пра ваенныя гады. Ён акцэнтаваў увагу на тым, што мір і суверэнітэт - самая вялікая каштоўнасць народа. Гэта тое, за што нашы продкі аддалі жыццё і тое, што мы любым коштам абавязаны захаваць і перадаць новым пакаленням.

Бібліятэкар распавяла дзецям пра святкаванне Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь, нагадала гісторыю паходжання назвы нашай краіны, пазнаёміла з традыцыямі беларускага народа.

ТК "Культура Лідчыны".

Гарадзенскі тэалагічны каледж імя святога Казіміра вядзе набор навучэнцаў на 2024-2025 навучальны год

У Гародні распачаўся набор навучэнцаў у Тэалагічны каледж імя святога Казіміра на новы, 2024/2025 навучальны год.

Інфармацыя для абітурыентаў

Сярод галоўных мэтаў тэалагічнага каледжа:

- умацаванне веры;
- паглыбленне рэлігійных ведаў;
- падрыхтоўка спецыялістаў для рэлігійнай дзейнасці.

Навучэнцы каледжа маюць магчымасць атрымаць веды па тэалогіі (дагматычнай, маральнай, духоўнасці, пастаральнай), Святым Пісанні, гісторыі Касцёла, літургіцы, кананічным праве, патралогіі, сямейнай этыцы, сацыяльным вучэнні Касцёла, філасофскіх навук (гісторыі філасофіі, тэадыцыі), хімічных залежнасцях (праблема алкагалізму і г.д.), псіхалогіі, педагогіцы, катэхетыцы і іншых дысцыплінах згодна з нормамі і вучэннем Каталіцкага Касцёла.

Навучанне ў каледжы бясплатнае, працягваецца тры гады (з верасня па чэрвень).

Форма навучання - завочная.

Заняткі праводзяцца ў 1-ю і 3-ю суботу і нядзелю месяца.

Пасля заканчэння каледжа выпускнікі атрымліваюць адпаведны дыплом.

Дакументы для паступлення:

- заява (напісаная ўласнаручна, запаўняецца пры

падачы дакументаў);

- аўтабіяграфія (напісаная ўласнаручна);
- рэкамендацыйны ліст ад пробашча парафіі;
- копіі пасведчанняў аб сакрамэнтах хросту і канфірмацыі;
- копія атэстата аб агульнай сярэдняй адукацыі або іншыя дакументы аб адукацыі;
- ксеракопія пашпарта (с. 31-33);
- 4 фотаздымкі (3x4);
- медыцынская даведка (выпіска з амбулаторнай карты);
- анкета (запаўняецца пры падачы дакументаў).

Уступныя іспыты:

- тэст на агульнае веданне Катэхізіса;
 - кваліфікацыйная размова.
- Кваліфікацыйная размова і тэст на агульнае веданне Катэхізіса адбудзецца 27 жніўня а 11-й гадзіне.

Дакументы прымаюцца пасля папярэдняга запісу з 18 чэрвеня да 23 жніўня у Гарадзенскай дзяццэзіяльнай Курыі па адрасе: г. Гародня, вул. К. Маркса, 4.

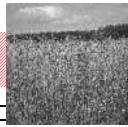
Дакументы падаюцца асабіста.

Папярэдні запіс і падрабязная інфармацыя па тэл.: +375 (29) 887 71 05

або па электроннай пошце на адрас: kaledz.tealagiczny@gmail.com

Дырэкцыя Гарадзенскага тэалагічнага каледжа імя святога Казіміра.

Фота: з архіву Гарадзенскага тэалагічнага каледжа.

Катэхетычны каледж імя Зыгмунта Лазінскага ў Баранавічах абвясчае набор навучэнцаў на 2024-2025 навучальны год

3 чэрвеня Катэхетычны каледж імя Зыгмунта Лазінскага ў Баранавічах (Пінская дзяццэзія) абвясчае набор навучэнцаў на 2024/2025 навучальны год. Уступныя экзамены пройдуць у жніўні і ў верасні.

Мэтай каледжа з'яўляецца паглыбленне рэлігійных ведаў, умацаванне веры, развіццё хрысціянскай культуры і падрыхтоўка спецыялістаў для працы ў парафіях у якасці катэхетаў і сямейных кансультантаў. Навучэнцы каледжа атрымліваюць веды па разнастайных прадметах: філасофскіх, тэалагічных, педагогічных і псіхалагічных, вывучаюць Святое Пісанне і гісторыю Касцёла.

Акрамя ведаў, навучэнцы здабудуць новых сяброў-аднадумцаў, змогуць прайсці духоўную фармацыю, развіць свае асабістыя таленты і атрымаюць шанец праявіць іх у служэнні Богу і людзям.

Навучанне ў каледжы працягваецца тры гады, з верасня па чэрвень. Форма навучання - завочная. Заняткі праводзяцца ў суботу і нядзелю двойчы ў месяц.

Навучанне бясплатнае. Іншагароднія студэнты забяспечваюцца начлегам і пасілкамі.

Прымаюцца асобы ад 18-ці гадоў.

Каб стаць навучэнцам Катэхетычнага каледжа, неабходна:

1. Вызначыцца са спецыялізацыяй:

Катэхетыка - прадугледжана для асобаў, якія жадаюць пасля заканчэння ўстановы працаваць у парафіях у якасці катэхета (выкладчыка катэхізіса).

Дадаткова на гэтай спецыялізацыі можна атрымаць наступныя кваліфікацыі:

- арганізатар літургіі;
- арганізатар рэлігійнага турызму і адпачынку;
- супрацоўнік каталіцкіх СМІ.

Агульная тэалогія (без права выкладання катэхізіса) - прадугледжана для асобаў, якія жадаюць паглыбіць сваю веру і веды, вывучаючы каталіцкую тэалогію.

Сямейнае кансультаванне і кансультаванне ў галіне залежнасцяў - прадугледжана для асобаў, якія жадаюць на прафесійным узроўні дапамагаць душпаствірам у вырашэнні разнастайных духоўных і маральных пытанняў, звязаных з сужэнскім і сямейным жыццём вернікаў, а таксама з разнастайнымі залежнасцямі і сузалежнасцю.

2. Прадставіць наступныя дакументы:

- біяграфія (напісаная ўласнаручна);
- рэкамендацыйны ліст ад пробашча парафіі;
- копіі пасведчанняў аб сакрамэнтах хросту і канфірмацыі;
- 2 фотаздымкі 3x4;
- копія атэстата аб агульнай сярэдняй адукацыі ці іншыя дакументы аб адукацыі;
- копія пашпарта;
- медыцынская даведка.

3. Здаць экзамен па катэхізісе і прайсці вусную кваліфікацыйную размову.

Дакументы можна падаць раней альбо непасрэдна ў дзень здачы экзаменаў.

Уступны экзамен для абітурыентаў на выбар:

- 24 жніўня ў 11.00;
- 7 верасня ў 11.00.

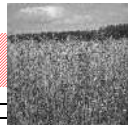
Адрас каледжа:

вул. Тараса Шаўчэнкі, 6,
225411, г. Баранавічы.

Падрабязная інфармацыя і запіс па тэлефонах:

- тэл/факс: +375 (16) 367 64 19;
- МТС: +375 (29) 513 57 92;
- А1: +375 (29) 644 26 05;
- e-mail: callegge@gmail.com;
- сайт: www.catcollege.by.

*Тэкст і фота: бр. Корнэль Консэк SVD.
Catholic.by.*

Легенды з Лідскай зямелькі ад вяшчуна Гедыміна Ліздзейкі

Лідскі замак... Галоўная слава горада Ліды... За 700 год велічныя сцены замка князя Гедыміна назапасілі безліч гісторый! Колькі падзей захавана ў старажытным гмаху прыёманскага горада! Вядома, замак не толькі трымаў аблогу, але ж і прымаў шаноўных гасцей, якія потым пакінуць значны след у гісторыі Вялікага Княства Літоўскага! Легенды, паданні, апаведы...

Вось каб разбудзіць гэтыя замкавыя камяні!!! Дык можам паспрабаваць акунуцца самым праз апавадальную вандроўку ў стагоддзі!

Вандроўнік - збіральнік народных скарбаў - казак, легендаў і паданняў падзеліцца з прыхільнікамі ў двары Лідскага замка цікавымі гісторыямі, якія народам перадаюцца з пакалення ў пакаленне. А іх жа нямала! Гэта пра Лідскі замак і яго былых гаспадароў, пра дзве сасны каля замка, пра дачку Гедыміна Лідзію, пра пакінутую варту князем Карыбутам, пра схаваны скарб ханам Тахтамышам. Адным з акцэнтаў стане - апавед пра язычніцкага першасвятара Крыва-Крывейтэ, вяшчуна Гедыміна - Ліздзейку, які разгадваў сны князю.

Пасля гэтых аповедаў вандроўнік закліча сваіх спадарожнікаў у далейшую вандроўку. І такім чынам прывядзе іх у Дом Валянціна Таўлая на знаёмства з экспазіцыяй "Жылі-былі ў міфах так...".

Прыняць удзел у тэатралізаванай экскурсіі "Легенды з Лідскай зямелькі ад вяшчуна Гедыміна Ліздзейкі" **МОЖНА БУДЗЕ ПА ПАПЯРЭДНІХ ЗАЯЎКАХ.**

Алесь Хітрун.

Лідскае мастацтва ў Мастах

У адзеле традыцыйнага мастацтва і рамёстваў Мастоўскага РЦК адчыніла свае дзверы выстава, прысвечаная святкаванню Купалля. На выставе прадстаўлены творы мастачкі Ірыны Вашкевіч і майстра выцінанкі Дар'і Шафак, якія працуюць у Лідскім адзеле рамёстваў і традыцыйнай культуры.

З гісторыяй свята Купалля, а таксама чаму менавіта Купалле стала тэмай карцін, прысутных пазнаёміла Ірына Вашкевіч.

Для гасцей выставы Ірына прадставіла калекцыю палотнаў у тэхніцы алейнага жывапісу, зачытвала асабістыя вершы, а таксама разам з калегай Ірынай Дыдышка паказала невялічкую тэатралізаваную імпрэзу ў стылі батлейкі.

Дарослая і дзіцячая аўдыторыя з вялікай увагай і цікавасцю сачыла за прыгодамі галоўных герояў п'есы.

ТК "Культура Лідчыны".

Навіны Германіі

Германія абламала новую казку Даніі на Еўра-2024

У зборнай Германіі ў сустрэчы з датчанамі мог змяніцца ўвесь цэнтр абароны. Жанатан Та зарабіў дыскваліфікацыю, а Антонія Рудыгер атрымаў траўму. Тым не менш абаронца "Рэала" паставілі на ногі, і ён склаў пару з Ніка Шлотарбекам. Нечаканым ходам ад Юльяна Нагельсмана стаў перавод у запас Фларыяна Вірца. Талент з "Байера" саступіў месца ў аснове Лярою Зане.

Зборная Германіі пачала матч вельмі магутна - гуляла інтэнсіўна, хутка і разнастайна. Датчане спрабавалі вязаць немцаў у цэнтры, як сербаў у 3-м туры (тыя зрабілі ўсяго адзін удар у створ, хоць павінны былі перамагаць), але першыя паўтайма не вытрымлівалі хуткасцяў гаспадароў. Каманда Нагельсмана зарабіла серыю кутніх і пасля кожнага корнера выйгравала першы дотык. Краос выдатна падаваў, а каманда Каспера Юльмана прайгравала паветра, нягледзячы на тое што яе не назавеш нізкарослай. Ужо на чацвёртай хвіліне забіў Шлотэробек, аднак гол зборнай Германіі адмянілі з-за фола Ёзуа Кіміха, які заблакаваў свайго апанента з паруханнем правіл.

Перажыўшы цяжкія 20 хвілін, зборная Данія здолела скарыстацца тым, што немцы, задаючы арытмію гульні, узялі паўзу. Каманда Юльмана выдала добрыя адрэзак з кантролем мяча, адсаплася і пачала даходзіць да штрафной суперніка. Першы момант у датчан атрымаў Крысціян Эрыксен, які паказаў цуд-прыём мяча пасля закіду з глыбіні. Але яго ўдар заблакаваў Рудыгер, які згуляў не меней выдатна ў гэтым эпізодзе. Потым Крысціян выконваў небяспечны штрафны метраў з 20 - патрапіў у сценку.

А на 35-й хвіліне судзя Майкл Олівер раптам спыніў сустрэчу. Прычынай сталі ўмовы надвор'я - пайшоў моцны дождж, у небе загрымела, зіхацелі маланкі. Каб не рызыкаваць здароўем футбалістаў, ангельскі рэферы адвёў каманды ў падтрыбуннае памяшканне. Унікальны выпадак для чэмпіянатаў Еўропы. Амаль паўгадзіны зборныя Германіі і Данія, а разам з імі і змокляць заўзятары чакалі аднаўлення гульні. З даху дортмундскага стадыёна вада месцамі сцякала вадаспадам.

Пасля незапланаванага перапынку немцы зноў наваліліся на вароты датчан. Скандынавы даўжэй уцягваліся ў гульню. Супершанец для Кая Хаверца стварыў кросам Давыд Раўм - той з забойнай пазіцыі прабіў галавой проста ў Каспера Шмейхеля. Пашанцавала камандзе Юльмана. Пасля 45 хвілін перавага зборнай Германіі па ўдарах у створ была 5:0. Тым не менш лепшы момант у першым тайме ўжо ў кампенсаваны час стварыла Данія. Мануэль Нойер выратаваў гаспадароў ад гола пасля выхаду Расмуса Хойлунда сам-насам, выскачыўшы з варот і не даўшы сябе перакінуць. Малайцом, старына Мануэль.

Другі тайм таксама стартаваў з незалічанага гола.

Зараз ужо датчане бадзёра пачалі і забілі пасля стандарту. Выйграны падбор і ўдалы рыкашэт ад Роберта Андрыха, здавалася, падарылі абаронцу Ёакіму Андэрсану першы забіты за зборную Данія мяч. Але далей адбылося штосьці неверагоднае - за нейкую хвіліну Ёакім перажыў увесь спектр эмоцый! Ад трыумфу да трагедыі. Яго гол адмянілі з-за афсайду ў партнёра, а ў наступнай атацы немцаў Андэрсан згуляў рукой у сваёй штрафной. Олівер пры дапамозе сістэмы VAR прызначыў пенальці. Хаверц бездакорна рэалізаваў 11-мятровы, адправіўшы мяч пад самую штангу.

Прайгравуючы, зборная Данія раскрылася, і немцы атрымалі вольную прастору для контрвыпадаў. Нагельсман выпусціў класічнага форварда Нікласа Фюлькруга ў пару да Хаверца. Зборная Германія арганізавала два выходы сам-насам за некалькі хвілін. Калі Хаверц прабачыў датчан, то Джамал Мусіала - не. Шлотэробек зрабіў укладанне са сваёй паловы поля, галкіпер Шмейхель зрабіў некалькі крокаў наперад, аднак потым зразумеў, што не паспявае, і адступіўся назад. Небарак Андэрсану не хапіла хуткасці, таму ніхто не перашкодзіў Мусіале дабрацца да мяча і стрымана рэалізаваць момант.

Для Мусіалы гэта трэці гол на Еўра-2024 - хаўбек "Баварыі" дагнаў у спісе лепшых бамбардзіраў Жоржа Мікаўтадзе. Вялікае дасягненне, хоць у цэлым матч з Даніяй быў не самым паспяховым для Джамала. Да гэтага ён толькі аднойчы і недакладна прабіў, пасоў пад удар не аддаваў, здзейсніў толькі дзве паспяховыя абводкі за сем спроб.

Зборная Германія перамагла з лікам 2:0, не выкарыстаўшы яшчэ некалькі шанцаў у фінале, тым не менш яе гульні без мяча цяжка назваць ідэальнай. Адзін толькі Хойлунд здзейсніў сем дотыкаў у штрафной немцаў і зрабіў чатыры ўдары (з 11 камандных). Але дзесьці зборнай Данія бракавала дакладнасці, а ў іншых эпізодах выдатна дзейнічалі Нойер ці, напрыклад, Рудыгер. У Антонія па два адборы і перахопы, па чатыры вынасы і заблакаваныя ўдары. Так згуляць на фоне траўмы - топ-клас!

Анатоль Раманаў.

Лаўрэш Леанід

Віленскія цукерні Штраляў у нашай гісторыі

Па ўспамінах Пятраса Клімаса, фізічная бойка паміж Іванам Луцкевічам і Вацлавам Студніцкім у студзені 1916-га ў цукерні (кавярні) "Чырвоны Штраль", якая ў той час месцілася па адрасе: Георгіеўскі праспект, 12, прывяла да адыходу братоў Луцкевічаў ад краёвай ідэі, браты прыйшлі да высновы, што трэба арыентавацца не на аднаўленне Рэчы Паспалітай ці Вялікага Княства Літоўскага, а на стварэнне незалежнай Беларусі.

Заўважу, што віленскі архіварыюс у 1920-30-я гг. Вацлаў Студніцкі, як і яго брат Уладзіслаў, абодва не былі агрэсіўнымі баевікамі, але былі гарачымі польскімі патрыётамі. Письменнік Юзаф Мацкевіч успамінаў пра іх: *"Прафесар Уладзіслаў Гізберт-Студніцкі (у апошнія гады ён абмяжоўваўся толькі другой паловай прозвішча) родам быў з Лівоні і ўсёй сваёй істотай належаў XIX ст. "Прафесарам" яго назвалі пазней па трох прычынах: па-першае, некаторы час ён выкладаў у віленскай Інстытуце вывучэння Усходняй Еўропы; па-другое, гэтае званне падыходзіла яму па ўзросту; па-трэцяе, ён быў па-прафесарску рассяяны. Аб яго няўважлівасці хадзіла мноства гісторыі. У яго быў брат Вацлаў, віленскі архіварыюс. Таксама нізенькі, падобны на брата, нібы блізнік, і таксама рассяяны. Адноічы, пасля збору Таварыства сяброў навук, Студніцкія перабралі паміж сабой свае паліто. Іншых такіх жа кароткіх паліто больш у раздзявальні не было. Заўважылі яны гэта, толькі калі выйшлі разам і ўжо рухаліся ў паліцэйскі ўчастак падаваць скаргу аб крадзяжы паліто. Можна, гэта і анекдот: хто б з-за такога пайшоў у паліцыю? Але вось праўдзівы выпадак. Раз, калі Студніцкі ехаў на рамзініку, ён раптам нешта ўспомніў, спыніў рамзініка, сышоў і накіраваўся ў адваротны бок. Рамзінік павярнуў каня і паслухмяна рухаўся ўздоўж тратуара, мяркуючы, што гэта такі прафесарскі капрыз. Толькі на трэціх вуліцы ён звярнуўся: "Паночка, а дакуль гэта будзе?" Узнік буйны скандал, бо Студніцкі быў упэўнены, што ўвогуле ні на якім рамзініку не ехаў. У рэдакцыю ён, бывала, з'яўляўся ў крухмаленым каўнерыку, але без прышпіленага гальштукі...".*

Але ў гэтым артыкуле размова пойдзе не пра братоў Студ-

ніцкіх, а пра віленскія цукерні братоў Штраляў, якіх амаль што на працягу 30-ці гадоў з'яўляліся "кухняй", у якой рабілася наша гісторыя і стваралася наша культура. Здаецца, у нас пра гэтыя цукерні яшчэ ніхто не пісаў, тым прыемней мне будзе абагуліць матэрыялы, якія сабраліся за апошнія гады.

Перад Першай Сусветнай вайной і ў міжваенны час Вільня славілася сваімі якаснымі цукернямі, кавярнямі і рэстаранамі, пра якія з захапленнем пісалі розныя мемуарысты. Даўжэй за ўсе праіснавалі знакамітыя ўстановы Баляслава і Казіміра Штраляў.

Адзін з самых характэрных будынкаў на вуліцы Пілес, 26 (сучасны адрас) - так званы дом сігнатарыяў, будынак гэты згадваецца ўжо ў дакументах 1645 года. Ён неаднаразова мяняў уладальнікаў і перабудоўваўся, нарэшце, у канцы XIX стагоддзя яго ў стылі неарэнесансу перабудаваў новы ўладальнік, купец 2-й гільдыі Казімір Караль Штраль па праекце архітэктара Аляксея Полазава. У нішах другога паверха былі ўстаноўлены дэкаратыўныя скульптуры, якія сімвалізавалі сельскую гаспадарку і рыбалоўства, на трэцім паверсе - змешчаны два мужчынскія бюсты. Ніжні паверх займала папулярнае кафэ "Белы Штраль", якое працавала, недзе да 1945 года, другі паверх у 1917-1918 гадах займаў Савет Літвы, які 16 лютага 1918 года прыняў тут "Акт незалежнасці Літвы".

Пасля Першай сусветнай вайны жыхары Вільні

Цукерня Казіміра Штраля, каля 1910 г.

называлі цукерню ў гэтым доме "Белы Штраль" у адрозненне ад "Чырвонага" ці "Зялёнага" Штралю.

"Белы Штраль" атрымаў такую назву з-за белых сцен і белых крэслаў у гэтай цукерні. Цукерня карысталася вялікай папулярнасцю: тут бавілі час выкладчыкі ўніверсітэта, з суседняй вуліцы Млыновай сюды часта прыходзіў паэт Канстанты Галчынскі, заходзілі святары, і таму цукерню называлі яшчэ "Штраль ксяндзоў" ці "Паштовы Штраль", бо насупраць, у былым палацы кардынала Юрыя Радзівіла да 1945 г. існавала Галоўная пошта. Тут можна было выпіць добрай кавы, гарбаты ці шакаладу, з'есці вельмі смачнае печыва, варта нагадаць, што Казімір Штраль быў яшчэ і ўладальнікам шакаладнай фабрыкі. У цукерні бывалі мясцовыя і замежныя журналісты, і ў адрозненне ад іншых падобных устаноў, для таго, каб людзі вольна размаўлялі, тут па вечарах не грала музыка. Але ў міжваенны час у цукерні "Белы Штраль" працавала кабарэ "Ксантыпа" (верагодна, удзень), выступалі вядомыя акцёры тэатра "Лютня", што таксама прываблівала наведвальнікаў.

У "Белым Штралі", як успаміналі відавочцы *"падавалі выдатную какаву ці шакалад з тортам, лепш за ўсё было выбраць бабку з ромам і духмяным мёдам"*. Разам з іншымі сталымі наведвальнікамі, тут часта бывалі абшарнікі з навакольных паведаў, тады можна было пачуць, прыкладна, наступныя размовы:

- О, васпане, які слодыч! Здымай боты і аблізвай пальцы. Пане афіцыянт, не маглі б вы даць мне яшчэ адну порцыю?

- Вы маеце рацыю, граф. У сваім жыцці я ніколі не еў нічога больш смачнага. І я таксама папрашу дадатковую порцыю.

У другім, меншым за першы, але больш утульным пакоі, на плюшавых канапах часта сядзелі закаханыя пары, і туды ніколі не заходзілі шукальнікі прыгод ці жанчыны лёгкіх паводзін, якіх у Вільні было багата.

У 1912 г. брат Казіміра - Баляслаў Штраль - заснаваў уласную цукерню на рагу Георгіеўскага праспекта (зараз Гедыміна) і вуліцы Татарскай, у будынку, пабудаваным у 1876 г. Гэта цукерня атрымала назву "Чырвоны Штраль", бо крэслы ў ёй былі абабіты чырвоным плюшам.

"Чырвоны Штраль" у міжваеннай Вільні лічылася вельмі шыкоўнай кавярняй. Віленец, пісьменнік Рафал Мацкевіч (Rapolas Mackonis, 1900-1982) гэтак апісаў гэту цукерню: *"Сюды прыязджае віленская эліта. Сюды прыязджаюць прыгожыя дамы-арыстакраткі, якія шукаюць любоўных прыгод, афіцэры і ўсе, каго ў Вільні лічаць багатым чалавекам. Шматлюдна было і ўдзень і ўвечары а таксама ў нядзелю пасля абеду, калі пасля службы ў касцёле св. Юрыя натоўп інтэлігенцыі прыходзіў у гэтую кавярню. Сюды прыязджаюць і журналісты, яны абменьваюцца паміж сабой апошнімі навінамі"*. Акцёры з суседняй "Лютні" і банкаўскія чыноўнікі з тагачаснай вуліцы Міцкевіча ахвотна заходзілі ў "Чырвоны Штраль" на каву і шакалад.

Іншы віленец, Генрык Сівіцкі ўспамінаў: *"Гэта было прасторнае, прыгожа абстаўленае месца, з вялікай лядоўняй і вялізнай вытворчасцю розных тартоў, пірожных, пачэння і марожанага. Кожнае печыва клалася ў асобную папяровую плісаваную шклянчачку, на якіх, вядома, была надрукавана назва фірмы. Уся прадукцыя прыгожа аформлена, разнастайнае марозіва на выбар, падаецца ў срэбных кубках, сталы з мармуровымі сталёніцамі, хуткае і ветлівае абслугоўванне. Усё гэта стварае добрую, пазітыўную атмасферу. Акрамя таго, існуе бясконца колькасць разнастайных сталовых прыбораў: талеркі, міскі, сподкі, сподачкі, шклянкі, куфлі, філіжанкі для кавы і гарбаты, чаркі, збаны і збаночки для малака і вяршыкоў, цукарніцы, падстаўкі для сурвэтак і шчыпцы для торта"*.

Для нас галоўнае, што "Чырвоны Штраль" у Вільні быў улюбёным месцам сустрэчы інтэлігенцыі. Пісьменнік, публіцыст і рэдактар Чэслаў Янкоўскі на пачатку жніўня 1924 г. у цыкле апавяданняў "Прагулкі па Вільні" пісаў: *"... сяджу перад акном "Чырвонага Штралю" з радавітым віленцам за пасляабедзеннай гарбатай. Як многа можна ўбачыць праз шыбу "Чырвонага Штралю"! Гэта, як быццам не рухаючыся з месца, бачыш Італьянскі бульвар у Парыжы з якой-небудзь размешчанай у добрым месцы кавярні. Ад "Штралю" да "Штралю", ад Чырвонага да Зялёнага - гэта наша "Корса Віторыё Эмануэле" (вуліца ў Турыне названая ў гонар караля Віктара Эмануэля - Л. Л.) ці Кракаўскае "А - Б" (папулярная пешаходная набярэжная каля Кракаўскага рынку - Л. Л.), наша месца іпацыраў! ... Не зважаючы на мяне, на той бок вялікага шкла цукерні, туды - сюды рухаюцца мінакі. Хочацца не адрываючы вачэй глядзець і глядзець. Праз шкло мяне пранізваюць нечыя прыгожыя вочы, праз хвіліну адзін з маіх палітычных апанентаў, вітаючыся са мной, ледзь прыпаднімае капялюш, і я адказваю яму жэстам рукі ..., нейкі мой даўжнік "на-веру" праслізнуў міма шыбы, і я таксама зрабіў выгляд, што не бачу яго ..."*. У іншых частках гэтага цыкла апавяданняў Янкоўскі яшчэ некалькі разоў згадвае кавярні Штралю.

У 1924 г. член ЦК КПЗБ і ЦК Кампартыі Польшчы М. Гурын ці не штодня меў сустрэчы ў цукерні "Чырвоны Штраль" з беларускімі нацыянальнымі палітыкамі С. Рак-Міхайлоўскім, В. Рагулем, Б. Тарашкевічам, Р. Астроўскім, Ф. Ярэмчам, А. Луцкевічам.

Сын Антона Луцкевіча Лявон, у сваёй цудоўнай кнізе пра Вільню пісаў: *"Дом нумар 14 на Георгіеўскім праспекце (цяпер Гедыміна, 12). На першым паверсе месцілася добра вядомая ў Вільні кавярня "Чырвоны Штраль", яе называлі як і да Першай Сусветнай вайны і затым у міжваенным часе ад прозвішча ўласніка, а інтэр'ер быў выкананы ўвесь у чырвоным колеры. У біяграфічным рамане Алега Лойкі пра Янку Купалу гаворыцца, што той быў даволі частым госцем у гэтай кавярні. У тым самым доме месцілася і майстроўня вядомага літоўскага мастака-фатографа Юрашай-*

Цукерня “Чырвоны Штраль”, 1930-я гады

ціса. Знакамітая фатаграфія Алаізы Пашкевічанкі (Цёткі), адна з нямногіх яе выяваў, была зробленая якраз у Юрашайціса”.

Ва ўзгаданай кнізе, Алег Лойка зазначыў, што ў 1912 годзе месцамі “літаратурных паседзін былі і прыватныя кватэры, у першую чаргу Цёткі, У. І. Самойлы. Але ўлюбёным пунктам агульных паўсядзённых сустрэч саміх беларускіх віленскіх літаратараў была ўсё ж кавярня “Зялёны Штраль” ... на Георгіеўскім праспекце былі яшчэ іншыя гасподы - цукерні “Зялёны Штраль”, “Чырвоны Штраль”. ... [Купалу] пачалі часцяком бачыць у “Зялёным Штралі” ...”.

Вядомы навуковец, а з канца 1929 г. віленскі кансерватар (адказваў за захаванне помнікаў гісторыі у тагачасных Віленскім і Наваградскім ваяводствах) др. Станіслаў Лорэнц пісаў у сваёй кнізе успамінаў “Віленскі альбом”: “Калі я ад’язджаў у студзені (1930-га года - Л.Л.), Ірэна (жонка - Л. Л.) засталася ў Варшаве і праз тры месяцы павінна была пераехаць у Вільню. Пасяліўся я часова ў гасцінным пакоі ваяводскай управы на вуліцы Вострабрамскай. А наколькі неўзабаве пачаўся перыяд выключна вялікіх маразоў, да -35° С, мне было вельмі холадна. Таму ўдзень і ўвечары я часта сядзеў у найбуйнейшай віленскай кавярні, у “Чырвоным Штралі” на вуліцы Міцкевіча (назва вуліцы “за польскім часам” - Л. Л.). Добра памятаю тагачасны шлягер, які аркестр іграў тут кожны дзень, у ім меўся наступны прыпеў “І цалую вашу руку, мадам”.

Летам у садзе, які цягнуўся аж да вуліцы Віленскай і быў адгароджаны плотам, працавала летняя кавярня. Тут стаялі драўляныя сталы і плеценыя фатэлі. Паміж дрэ-

вам і былі развешаны рознакаляровыя ліхтарыкі, якія познім вечарам стваралі рамантычную атмасферу. Асабліва сцю “Чырвонага Штраля” быў чорнаскуры гардэробшчык - рэдкая з’ява ў Вільні міжваеннага часу.

Адзін з самых шыкоўных гатэляў Вільні “Брыстоль” быў заснаваны ў 1902 годзе ў вельмі прыгожым і адным з самых вялікіх на той час будынку ў Вільні. Гэты гмах пабудавалі недзе ў 1900 годзе і напачатку ён належаў купцу Ісаку Смажаневічу а з 1909 года і да Другой сусветнай вайны - Піменавым. У будынку, пабудаваным у стылю неакласіцызму па праекце гарадскога архітэктара Канстанціна Караедава, месцілася не толькі гасцініца на 35 нумароў,

Вільня, гатэль “Брыстоль”, каля 1917 г.

але і канцэртная зала, рэстаран, некалькі крам і кватэр.

Пасля пажару ў тэатральнай зале ў 1904 годзе, будынак быў адрамантаваны па праекце аднаго з самых плённых архітэктараў Вільні Міхаіла Позарава, які, здаецца, спрычыніўся да пабудовы ці рэканструкцыі ўсіх гмахаў на вуліцы Георгіеўскай (цяпер праспект Гедыміна). Пасля рэканструкцыі, каля 1908 года, у гэтым будынку размясцілася яшчэ адна ўстанова - папулярная кавярня “Зялёны Штраль”, які я ўжо згадаў вышэй.

Гэтую цукерню віленцы называлі “Зялёны Штраль” з-за інтэр’ераў, выкананых у зялёным колеры. Гэта ўстанова не прыцягвала элегантных дам і лічылася менш вытанчанай, і сюды, у пошуках багатых кліентаў, любілі заходзіць высокааплатныя “жрыцы каханья”. “Зялёны Штраль”, пераважна, наведвалі афіцэры віленскага гарнізона, заможныя купцы і вышэйшыя чыноўнікі, тут прызначаліся дзелавыя сустрэчы і вяліся перамовы, часта заключаліся гандлёвыя гешэфты.

Але зноў, для нас галоўнае, што сюды прыходзіла віленская інтэлігенцыя. Восенню 1912 г. за гістарычным столікам ў "Зялёным Штралі", дзе кожны дзень збіраліся палітыкі ўсіх народаў края, паўстала думка аб стварэнні польскай газеты, якая пашырала бы ідэі дэмакратыі і краёвасці. На гэтым паразумеліся палякі і беларусы. З польскага боку ў рэалізацыі гэтай думкі чынны ўдзел прымалі др. Юлій Сумарок, Юзаф Букоўскі і папулярны мастак Каміл Мацкевіч (Camillus). З беларускага - Іван і Антон Луцкевічы. Быў арганізаваны камітэт, які пачаў шукаць прыхільнікаў будучай газеты, гатовых дапамагчы грашыма. Хутка сабралі неабходную суму грошай, якіх хапіла, каб пачаць выдаваць газету з назвай "Краёвы Кур'ер", якая ў свой час адыграла важную ролю ў нашай гісторыі.

Муза Янкі Купалы, жанчына неверагоднай прыгажосці, акторка і беларускі педагог Паўліна Мядзёлка, у сваіх успамінах, магчыма, паблытала цукерні "Чырвоны" і "Зялёны" Штралі. Яна пісала (прыношу выбачэнне за вялікі, але важны для нас кавалак тэксту):

"Вечарамі амаль уся віленская інтэлігенцыя збіралася ў цукерні "Зялёны Штраль". Тут, седзячы за кубкам чорнай кавы, можна было паслухаць Чайкоўскага, Леанкавала, Маснэ ў выкананні квартэта пад кіраўніцтвам вядомага віяланчальніка Тхоржэ; тут можна набачыць цікавых людзей: паэтаў і пісьменнікаў, акцёраў тэатра, жывапісца Рушчыца, карыкатурыста Камілюса¹, скульптара Янкоўскага; тут часта можна сустрэць Янку Купалу, Змітрака Бядулю, Максіма Гарэцкага, Леапольда Радзевіча (апошняя часта хадзілі ўтраіх), Уладзю Станкевічанку, неразлучную з Косткай Буйла, ды ці мала каго! Кожная група мела свой асобны столік. У "Зялёны Штраль" не ўсіх пусkali. Для шырэішай публікі існаваў "Чырвоны Штраль". (Назва гэтых дзвюх цукерняў на праспекце паходзіла ад колераў, у якія былі аформлены зала і мэбля цукерні). З аднаго боку такі парадак быў даволі добры: не сорам было і дзяўчыне пасядзець за столікам, ніхто яе легкадумным словам не пакрыўдзіць. Аднак гэта ахова "чыстай публікі" часам пераходзіла свае межы. Памятаю, прыехала да мяне ў Вільню мая маці. Павяла я яе да Штраля. І вось пры ўваходзе мяне прапускаюць як вядомую ўжо кліентку, а маме швейцар забараняе ўваход. Чаму? Бо на галаве ў яе, бачыце, не капляюш або берэт, як у мяне, а звычайная паркалёвая хустачка. Я з абурэннем патрабую прапусціць матку, але швейцар і слухаць не хоча. Тады я, пакінуўшы часова матку ля дзвярэй, увайшла ў залу і звярнулася па дапамогу да сваіх сяброў. Выклікалі самога Штраля і такі скандал яму ўчынілі, што сам пабег да дзвярэй, папрасіў у маці прабачэння і правёў яе ў залу.

Аднойчы, калі мы сваёй кампаніяй сядзелі за шклянкай чорнай кавы, квартэт Тхоржэ выконваў польскую песню "Mow do mnie jeszcze!". Я вельмі любіла

Паўліна Мядзёлка, каля 1910 г.

гэтую песню. Купалу яна таксама падабалася.

- Яначка, зрабі ты пераклад гэтай песні, - напрасіла я. І ён тут жа паклаў на столік лісток паперы і праз некалькі хвілін перадаў мне гатовы пераклад. Пасля не раз ён прасіў мяне праспяваць гэтую песню на беларускай мове. Я і дагэтуль яе памятаю:

Пяі ты йшчэ мне. За такою песняй
Уздыхаў я доўга, чакаў, як прадвесня.
Голас твой лечыць мне ў душы цярпенне.

Пяі ты йшчэ мне,
Пяі ты йшчэ мне!

Пяі ты йшчэ мне, людзі нас не чуюць.
Голас твой дзіўна песціць і галубіць,
У душу маю уносіць прасвятленне.

Пяі ты йшчэ мне,
Пяі ты йшчэ мне...

¹ Каміль Мацкевіч - карыкатурыст. Забіты на вайне 4 жніўня 1914 г.

Частымі наведвальнікамі цукерні Штралі былі кампазітары Людамір Рагоўскі, які напісаў музыку на словы Я. Купалы "А хто там ідзе?" і пэўны час кіраваў беларускім хорам, і Галкоўскі - дырэктар музычнай школы ў Вільні. Галкоўскі зрабіў шмат апрацовак беларускіх народных песень для а-капельнага хору. Яны абодва на грамадскіх пачатках наладжвалі цыклы дармовых папулярных лекцый для прапаганды музыкі, арганізавалі сімфанічны аркестр, які пад іх дырыжорствам часта даваў канцэрты на летняй эстрадзе Бернардынскага саду. Білеты на такія канцэрты былі вельмі таньня, даступныя для самай шырокай публікі. На адным з такіх канцэртаў была выканана "Беларуская сюіта" Л. Рагоўскага, якая складалася з трох частак: "Краі беларускі", "Вечарынка ў карчме", "Дзяды".

Насамрэч больш дыхтоўнай цукерняй у той час быў "Белы", потым па коштах, здаецца, ішоў "Чырвоны", а для больш шырайшай публікі існаваў "Зялёны Штраль".

Алег Лойка ў кнізе пра Янку Купалу пісаў, што люты 1915 года быў па-сапраўднаму лютым у жыцці Купалы, мо як ніводзін з месяцаў яго жыцця ў Вільні да гэтага: "Была страшэнная непагодзь. Была нядзеля, 15 лютага. Гэты верш, як дзённікавы запіс. Назва запісу - "На вуліцы". Першым радком у ім: "Блудзіў на вуліцы я той, дзе сустрачаў яе", - на вуліцы Георгіеўскай, каля кавярні "Зялёны Штраль". "Яе - не ўцямялю - шчасце ці сваё няшчасце". Сапраўды, шчасцем ці няшчасцем было гэтае каханне для Пэта і Яна сама, пра якую, ходзячы на праспекце, зачуўшы "здалёку ад чыгункі... світвыццё", успамінаў паэт".

Вядома ж, яна - гэта цудоўная Паўліна Мядзёлка, "якую недзе туды, за даль, зvezлі цяжкі, каб Паэт тут чуўся, як "зрадай схопленая ў клетку лань, - такі бясільны, пазабыты, безуцешны".

У сярэдзіне 1930-х у гэтай цукерні граў жаночы аркестр - сем маладых і ладных дзяўчат, якія заўсёды былі апраунты ў доўгія белыя сукенкі і выстройваліся на сцэне ў рад. Пасярэдзіне - дырыжорка, а справа і злева ад яе па тры жанчыны. З залы ўсё гэта выглядала як традыцыйны яўрэйскі сямісвечнік "мянора", што несумненна паказвала іх нацыянальную прыналежнасць. Але аднойчы ў рэстаран уварвалася група антысеміцкіх малойчыкаў і запатрабавала, каб яўрэйкі зніклі са сцэны. Калі ім патлумачылі, што з музыкамі да пэўнай даты заключаны дагавор, яны заявілі, што "закон яны не парушаюць, няхай яны адпрацююць, колькі трэба". Але пазней абяцалі зайсці і праверыць. Перапалоханыя дзяўчаты ўжо не маглі граць, у іх трэсліся рукі, і пасля гэтага інцыдэнту жаночы аркестр знік назаўжды.

Вось што пісаў пра "Зялёны Штраль" 1930-я гг. ужо вышэй згаданы віленец Рафал Мацкевіч: "Мне не падабалася гэтае месца. Па-першае, работнікі яра ці

Cukiernia
K. SZTRALA
WILNO: Wielka, 2. Tel. 4-67.
Mickiewicza 22. Tel. 4-68
Polecają wyroby własnej fabryki znanej ze swej dobroci.
W cukierni przy ul. Mickiewicza Nr. 22
codziennie koncerty
od godz. 6 wiecz.

Рэклама цукерняў Казіміра Штралі, 1930-я гады

пэндзля, а тым больш сцэны, рэдка пераступалі яго парог, па-другое, тут кава не мела таго асаблівага водару. Неяк, я праходзіў міма і ўбачыў праз акно двух барадатых неразлучных сяброў: рэдактара "Піэглёду Віленскага" Людвіка Абрамовіча² і адваката Баляслава Шышкоўскага, які часам пісаў у "Піэглэнд", а калі трэба было, у судзе абараняў рэдактара гэтага часопіса. Гэтыя два неразлучныя сябры пілі не каву - яны з вялізных кухляў пацягвалі піва". Магчыма, да канца 1930-х гадоў "Зялёны Штраль" стаў яшчэ больш "дэмакратычным".

Тым не менш, у 1930-я гады віленскія "Штралі" ў нашым краі былі сапраўдным сімвалам і ўзорам устаноў такога кшталту і, напрыклад, вядомы і пісьменнік Юзаф Мацкевіч параўноўваў гарадзенскую цукерню (кавярню) з адпаведнай віленскай: "Кавярня "Еўрапейская", гэта як наш "Штраль". Заходжу туды што-раніцы, каб з'есці сняданне. Кавярня "Еўрапейская" з'яўляецца класічным адлюстраваннем "пануючай" Гародні, такой знешняй і вельмі сучаснай".

Апошні раз "Зялёны Штраль" згадваецца ў газетнай рэкламнай аб'яве 1940 года, якая абвясчае: "Сустрэча Новага 1941 года ў Зялёным Штралі. Джаз - выступленні артыстаў - танцы!".

У новых уладаў меліся вялікія праблемы з творчай фантазіяй бо спачатку "Зялёны Штраль" становіцца "Закусачнай № 3", пасля - "Закусачнай № 7", а з 1950 года, гэта ўжо "Цэнтральны гастронам".

Сям'я Штраліў была сталай часткай віленскага культурнага ландшафту першай паловы XX стагоддзя. Некаторыя члены сям'і былі пахаваныя на могілках Роса ў Вільні, а апошні з гэтай сям'і - Ян Штраль - памёр у 1970 годзе ў Торуні.

² Гл. пра яго: Пра Людвіка Абрамовіча // Наша слова.pdf № 19 (71), 10 траўня 2023.

Беларусы сустракаюцца з індзейцамі Нью-Мексіка, Мексіка і Панама: Грэмза, Манцэвіч, Сямашка; сярод кніг, першых беларускіх пра Лацінскую Амерыку

(Працяг, пачатак гл. у № 19, 22, 24, 27, 30-34, 36-48, 50-52 (2022); 1-52 (53-104) (2023); 1-26 (105-130) за 2024 г.)

Агляд першых уласна беларускіх кніжных выданняў пра Лацінскую Амерыку з іх індзейскім кантэнтам павінен найперш уключаць некалькі кніг 1970-х гг. Звестак непасрэдна пра індзейцаў у іх няшмат, але тое, што ёсць, - дастаткова характарыстычнае.

За перыяд да 1970-х мы не знаходзім кніг даследчага або агляднага характару пра Лацінскую Амерыку, выдазеных у Беларусі (напрыклад, кніга пра Паўднёвую Амерыку С. І. Севіна, што выйшла ў Менску ў 1932 г., з'яўляецца перакладам з расійскага выдання).

А. С. Цернавой у даследаванні "Філасофія Кубы (1790-1878 гг.)" (Менск, 1972, іспанскі пераклад: Гавана, 1981) абмяжоўваецца цытатамі з К. Маркса пра генацыд індзейцаў, з У. Фостэра пра ролю ў гэтым царквы і канстатацыяй: "На Кубе канкіста суправаджалася зніш-

чэннем заваёўнікамі індзейцаў і іх багатай старажытнай цывілізацыі". Такім чынам, складваецца ўражанне, што ў філасофскую думку "неіндзейскай" краіны разгледжанага перыяду не пранікла ўсведамленне трагедыі карэннага насельніцтва.

Менскі лацінаамерыканіст Н. А. Міхайлідзіс у кнізе "Ідэалогія і палітыка антыкамунізму ў Лацінскай Амерыцы" (1975) прааналізавала і "канцэпцыі нацыяналі-

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ ГРУППА БЕЛОРУССКОГО ИНДЕАНИСТСКОГО ОБЩЕСТВА
246049, Гомель,
22, 2, 1988

№ 3

Уважаемый Олег Сергеевич!

Хотели бы обратиться к Вам с предложением о непосредственном участии нашей группы (во втором половине года, надеюсь, общества) в деятельности, которую ведёт Белорусское отделение Общества советско-кубинской дружбы.

С вашей помощью мы смогли бы познакомиться с теми людьми в Белоруссии, которых особенно интересует докспанское и колониальное прошлое Кубы и всей Латинской Америки. Не порекомендуете ли вы кого-либо уже сейчас?

Нас также заинтересовали бы адресаты на Кубе, готовые поддерживать нашу инициативу. Мы "индеанистское (индиженистское)" общество, а подобные ассоциации хорошо известны в Латинской Америке, в некоторых отношениях они проявили себя с самой лучшей стороны. Кто, по Вашему мнению, мог бы представлять белорусско-кубинскую иммиграцию в Белорусском индеанистском обществе. Нас уже давно интересует Петр Иврончук из Института социальных исследований в Гаване.

Предусматриваются ли какие-либо мероприятия белорусской общности и нашего отделения в "предыюбилейный" период 500-летия "Открытия" Америки?

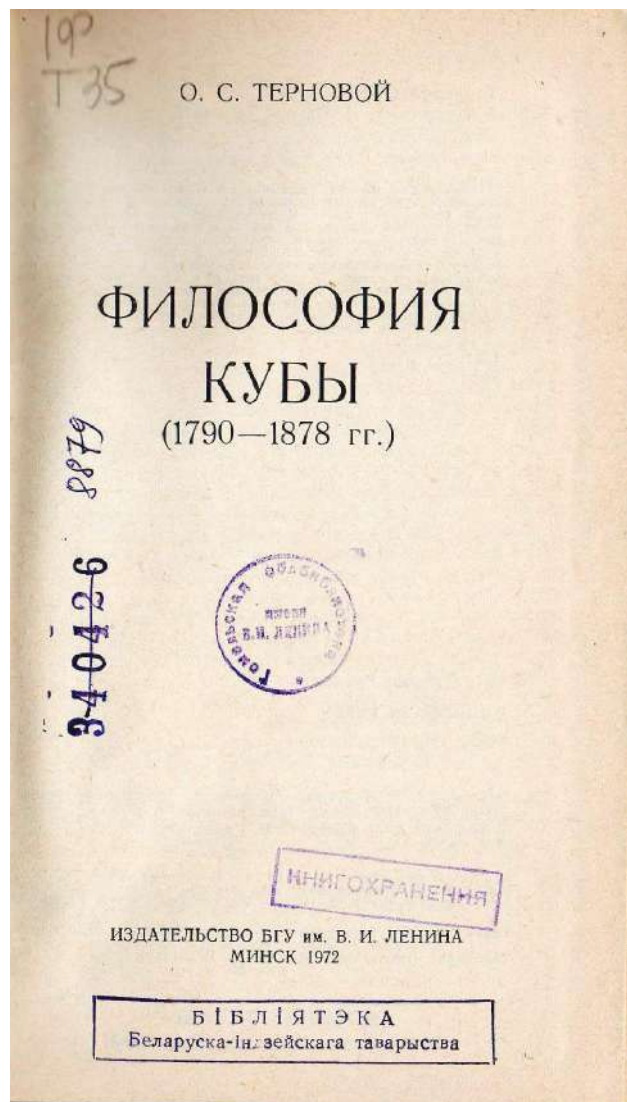
И последний вопрос. Не могли бы вы дать информацию о деятельности местных отделений Общества советско-кубинской дружбы, особенно в Слуцке. Эти сведения необходимы прежде всего члену нашей группы Александру Снитко (участник фестивалей в Пинар-дель-Рио, и нашим друзьям из Кубы имени Эрнесто Че Гевары. Будем Вам очень благодарны за фамилии и адреса активистов.

Чем бы мы могли быть полезны вашему Обществу?

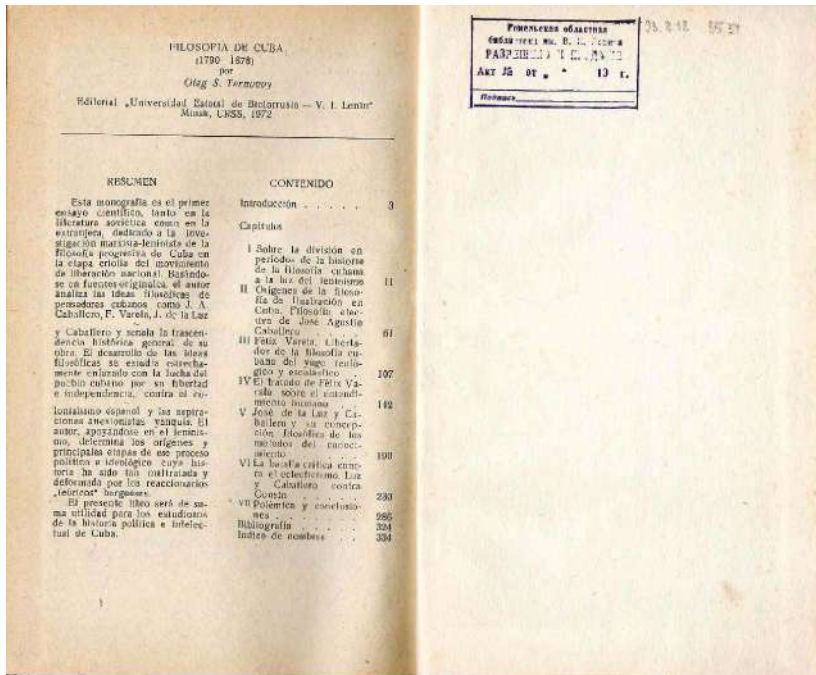
Руководитель ОГ БЮ

А. В. Симаков

Письмо латиноамериканисту Олегу Терновому
(Oleg Ternovoi) 1988-02-22

Filosofia de Cuba (1790-1878) por Oleg S. Ternovoi
(Minsk, 1971, in Russian, BAIS Library, one of the 3
copies)

Олег Терновой. *Философия Кубы* (экз. куплен в Гомельской областной библиотеке, 1993-08-18)

стычнага антыкамунізму", перш за ўсё апырыму. Яго родапачынальнік В. Р. Ая дэ ла Тарэ крытыкуецца за (галоўны) "тэзіс аб самабытным шляху развіцця Лацінскай Амерыкі і непрыдатнасці да яе ўмоў тэорыі навуковага камунізму" і за тое, што апырыты разглядаюць апошні як "ідэалагічны каланіялізм". Даследчык канстатуе: "Дэкламацыі апыстаў аб самабытнасці Перу і ў цэлым Лацінскай Амерыкі падобныя да тых, якія высоўвалі народнікі ў Расіі".

Некаторыя цытаты з выкарыстанай ёй літаратуры выклікаюць наш жывы водгук, скажам, ёсць пра "вяртанне да ідэі аб гарманічных адносінах чалавека і прыроды на аснове арганізацыйнай структуры старажытнага Перу" - адной з тых, на якіх спрабавалі базіравацца некаторыя палітыкі краіны.

Разглядаючы "Характар і асаблівасці ідэалагічнага антыкамунізму ў Лацінскай Амерыцы" ("Ідэалагічныя дыверсіі - зброя антыкамунізму"), яна піша:

"Ажыццяўленне ідэалагічных дыверсій - адзін з напрамкаў дзейнасці ЦРУ. Краіны Лацінскай Амерыкі - улюбёная сфера яго аперацый. Нават буржуазныя дзеячы параўноўваюць антыкамуністычныя дзеянні ЦРУ са справамі іспанскіх канкістадораў. "Канкістадоры ЦРУ, - пісаў К. Л. Сульцбергер, - шукаюць здабычу не так, як іх папярэднікі, яны ўзброены ідэалогіяй антыкамунізму (замест антыязычніцтва), выкарыстоўваюць аўтаматы, распаўсюджваюць псіхалагічную вайну і ўяўляюць сябе і Вашынгтон як хвалю будучыні" (Sulzberger C. L. *Unfinished Revolution: America and Third World*. N.Y., 1965, p. 41).

У кнізе Міхайлідзіс чытаем, што "зверствы і гвалт

чылійскай хунты засланыюць самыя змрочныя часы, калі чужаземныя канкістадоры агнём і мячом спрабавалі знішчыць дух свабоды народаў Новага Свету".

На вокладцы - перарысоўка беларускага мастака В. Ф. Ачайкіна з карціны прагрэсіўнага эквадорскага мастака А. Гуаясаміна з серыі карцін "Узрост гневу".

У выдадзенай у тым жа годзе, што і даследаванне Міхайлідзіс, кнізе М. Р. Лабаценкі "Лацінская Амерыка - кантынент, які змагаецца" (1975) даюцца звесткі пра становішча індзейцаў, у прыватнасці Балівіі (паводле артыкула карэспандэнта амерыканскага часопіса "Нэйшн" Пені Лерну), згадваюцца падзеі, якія асацыяраваліся з барацьбой індзейцаў у часы Тупак Амару і Тлатэлолка (выступленне прэзідэнта Перу з нагоды прыняцця ў 1969 г. закона аб аграрнай рэформе, нарада, названая "Канферэнцыя Тлатэлолка" (1974)). Са спектру грамадска-палітычных арганізацый вылучаны, між іншым,

Федэрацыя сялян "Тупак Амару", леваякстрэмісцкая партызанская "Тупамарас", АПРА.

Т. Я. Галко, якая перад тым падрыхтавала шэраг тэкстаў пра арганізацыю маладых камуністаў Чылі, абараніўшы і кандыдацкую дысертацыю (1976), у выніковай манаграфіі на падставе дысертацыі "Камуністычная моладзь Чылі: Вопыт і ўрокі барацьбы" (1983) пэўнае месца адводзіць удзелу ў барацьбе левых сіл за вырашэнне аграрнай праблемы Нацыянальнай федэрацыі сялян і індзейцаў імя Ранкіль (канфедэрацыя "Ранкіль"), якая пасля 1967 г. аб'ядноўвала 115 прафсаюзаў і ўваходзіла ў Адзіны прафцэнтр працаўнікоў Чылі і змагалася разам з

Галко Т.Я.
220010, Мінск
Савецкая, 11, Дом урада
Міністэрства адукацыі і навукі
Рэспублікі Беларусь

29.8.1995
№57

Паважанал Таццяна Яўгенаўна!

Былі б Вам удзячны за Вашу падрабязную аўтабіяграфію, курыкулы вітаз, як кажуць на Захадзе. Апрацаваныя звесткі ўключым у "Беларуска-індзейскі біяграфічны слоўнік". Гомельская ініцыятыва Аляксандра Снітко пад назвай "Цэнтр лацінаамерыканскіх даследаванняў" зацікаўлена ў больш дэталёвай распрацоўцы Вашых колішніх зносін з лацінаамерыканскімі дзеячамі.

Спадзяемся таксама на Вашу падтрымку ідэі стварэння Асацыяцыі амерыканістаў Беларусі.
Няма кантактаў з шэрагам індзейскіх адукацыйных і даследчых арганізацый, каледжамі і ўніверсітэтам /праграма "Індзейская адукацыя"/, што для дэталёвага кансультацыйнага магчымасці пры ўключэнні ў новыя беларускія падручнікі індзейскага матэрыялу без этнацэнтрычных лібаў.
Бачым і растуць важным значэннем праграмы ў Беларусі індзейскіх чыноўнікаў ад адукацыі і груп навучнікаў.
З павагай

Алесь Сімакоў,
выканаўчы сакратар

Ліст да Таццяны Галко (Міністэрства адукацыі і навукі) (Tatstsiana Galcko) 1995-08-29 № 57

апошняй.

Ніна Міхайлідзіс нарадзілася ў Казахскай ССР усям'і селяніна. Яна "журналіст, гісторык, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (кафедра палітычнай эканоміі)". З 1966 па 1980 г. яна працавала ў ВНУ Менска, куды пераехала з Куйбышава, дзе была старшым выкладчыкам навуковага камунізму на кафедры марксізму-ленінізму сельскагаспадарчага інстытута (1964-1966). Працавала на кафедры навуковага камунізму Менскага педагагічнага інстытута (1966-1977, званне дацэнта з 1971 г.); загадала кафедрай навуковага камунізму і палітычнай эканоміі Менскага медыцынскага інстытута (1977-1980). Пасля гэтага была дацэнтам кафедры грамадска-палітычных навук Усесаюзнага завочнага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту ў Маскве (1980-1992).

Алег Цернавой нарадзіўся ў Туркменістане. Акрамя кнігі пра філасофію Кубы, перакладзенай на іспанскую мову, яму належыць і выдадзеная ў Маскве ў 1966 г. кніга пра Хасэ Марці. Ён таксама падрыхтаваў шэраг артыкулаў на лацінаамерыканскую тэматыку, але яны здаюцца дзяжурнымі, мала дадаючы да яго галоўнага ўкладу ў лацінаамерыканістыку ў выглядзе названых кніг.

Далей галоўным беларускім аўтарам прац пра Лацінскую Амерыку стаў А. А. Чалядзінскі, ураджэнец Беларусі (Заслаўскі раён). Яму належаць кнігі пра Лацінскую Амерыку у цэлым (фашызм і "дэмакратычная альтэрнатыва" яму) і пра Венесуэлу, Кубу, Бразілію, Эквадор (яго ўклад можа быць прадстаўлены ў вялікім артыкуле).

Літ.:

1937 Севін С. І. Паўднёвая Амэрыка / пер. з рас. А. Таўбе [Таўбэ]. Мн., 1932. (Класы, партыі і саюзы моладзі свету / пад рэд. Л. Перчыка.)

2034 Терновой О. С. Хосе Марти. М., 1966.

2033 Терновой О. С. Философия Кубы (1790-1878 гг.). Мн., 1972.

1636 Михайлидис Н. А. Идеология и политика антикоммунизма в Латинской Америке. Мн., 1975.

1541 Лобатенко Н. Г. Латинская Америка - сражающийся континент. Мн., 1975.

9997 Челябинский А. А. Латиноамериканский фашизм сегодня. Мн, 1984.

ГРЭМЗА Антоній (Antoni Gremza) - ксёндз канонік, душпастыр моладзі Гарадзенскай дыяцэзіі падзяліўся "думкамі, якія нарадзіліся пасля інтэнсіўных падзей двух тыдняў, якімі быў удзел у СДМ" - WYD (World Youth Day) 2019 (<https://grodzensis.by/nawiny/8112-chatyry-dumki-pra-sdm-ad-ks-antoniya-gremzy.html>, 30.01.2019).

"Пасля 34-х Сусветных дзён у Панаме дэлегацыя з Беларусі, якая прадстаўляла нашу краіну на гэтым сусветным форуме, мае зараз час на асэнсаванне і маленькі адпачынак. Перш чым вярнуцца дадому, у яе, аднак, ёсць магчымасць на знаёмства з маляўнічай панамскай зямлёй".

Святгар выказаў чатыры думкі пра СДМ. У першай

Edigibali Lopez, 24, of Guna Yala, Enith Sanchez, 23, of Ngabe-Bugle, and Vincentian Father Joseph Fitzgerald, executive secretary of Indigenous Ministry of the Panamanian bishops' conference (2019-02-22, Panama City). World Indigenous Youth Gathering took place Jan. 17 to 21 in Soloy, Ngabe-Bugle community

з іх ёсць акцэнт на адрозненні ў мовах і колеры скуры, у другой - канкрэтны акцэнт на самабытнасць Панама, яе іспанскую і індзейскую асновы.

"Першая думка, якая нараджаецца ў сэрцы, - аб тым, што такія сустрэчы вельмі патрэбныя для моладзі. Калі сучаснае грамадства імкнецца да інтэграцыі, то гэтыя імкненні маюць больш віртуальны характар. Глобалізацыя і адначасова адкінутасць з ізаляцыяй не даюць доступу чалавеку да іншага чалавека.

Папа Францішак вельмі часта звяртаў увагу на пагрозу ізаляцыі веруючага чалавека ў адносінах да Бога і іншага чалавека. Бог заўсёды пасылае нас да іншых з жыццёвай місіяй дапамагаць перамагчы сучасную ізаляцыю.

У чарговы раз (гэта мой чацвёрты ўдзел у падобнай сустрэчы) пераконваюся, што Сусветныя дні моладзі - гэта час, калі трэба выйсці з ізаляцыі свайго сэрца. Не палохацца, што мяне нехта не зразумее, бо размаўляем на розных мовах і маем розны колер скуры, не зачыняцца ў сваіх поглядах на жыццё і вучыцца рабіць іх больш правільнымі і напоўненымі даверам да Хрыста і Марыі. Кожны ўдзельнік сустрэчы меў гэтую цудоўную магчымасць выйсці са свайёй духоўнай ізаляцыі".

"Другая думка - аб тым, што кожныя Сусветныя дні моладзі - гэта час на пазнанне адметнасці і багацця паўсюднага Касцёла ў розных кутках свету. Папа Францішак нагадаў моладзі з іншых кантынентаў, што ў Панаме яна адчула багацце традыцыі Касцёла Лацінскай Амерыкі і ўзбярэжжа Карыбскага мора.

Панама мае сваю адметнасць і непаўторнасць. Іспанскія карані хрысціянства і мясцовая культура індзейцаў сёння вельмі пераплецены паміж сабой.

Прыгажосць велічных дамоў і ўзбярэжжа акіянаў вельмі хутка змяняецца правінцыяльнай забруджанасцю і ўбоствам. Чалавек пачынае лепш пазнаваць

Lic. Esteban Moctezuma Barragan
Secretario de Gobernacion
Secretaria de Gobernacion
Bucarelli 99, ler, piso
Col. Juarez
06690 Mexico DF
Mexico

July 30, 1995

Dear Mr. Barragan:

We have received copies of some recent issues of the Amnesty International newsletter and also cards one of which is addressed to your President. We hope you will answer this letter and inform us what your department does to guarantee the safety of Bishop Samuel Ruiz and other Catholic priests in the state of Chiapas. Chiapas is not a Mexican Chechnya; the Native movements of your Hemisphere don't demand, even when armed, any full independence and statehood for their nations. This is your advantage and we hope the conflict will be settled with the improvement of the situation of your country's Native peoples. We also would like to express our wish to see the interior ministers of Mexico and Belarus meeting and cooperating.

Sincerely,

Ales Strakou
Executive Secretary
Belarusian - American Inman Society
P.O., Box 114
Gomel 246049
Belarus

Letter to Esteban Moctezuma Barragan, Secretario de Gobernacion, Secretaria de Gobernacion (Mexico) 1995-07-30. Bishop Samuel Ruiz is mentioned

становішча сучаснага грамадства і цаніць тое, што Бог кожнаму дорыць".

Перад афіцыйным пачаткам Сусветных дзён моладзі адбыўся Сусветны сход карэннай моладзі. Ён прайшоў з 17 па 21 студзеня ў Салоі [Soloy], у карэннай грамадзе (comarca) Нгабэ-Бугле (Ngabe-Bugle) у заходняй Панаме.

24-гадовая Эдыгібалі Лопес (Edigibali Lopez) і 23-гадовая Эніт Санчэс (Enith Sanchez), члены дзвюх карэнных грамад Панама, - таксама католікі, як і тыя людзі, якія часам іх дыскрымінауюць, паглыбляюць іх праблемы.

"Адзін з важных аспектаў удзелу ў Сусветных днях моладзі - прымусіць іншых прызнаць нашу рэчаіснасць, даведацца пра нашу культуру і не прыслухоўвацца да забабонаў, якія яны маюць адносна нас як да карэннага насельніцтва, гэтай ідэі, што мы не пакланяемся таму самаму Богу", - паведаміла Каталіцкай службе навін Эніт, член грамады Нгабэ (народ нгабэ).

Арганізатары заявілі, што сустрэліся разам больш за 400 маладых людзей - прадстаўнікоў карэннага насельніцтва з Панама, Гватэмалы, Бразіліі, Мексікі, Перу, Балівіі і Гандураса.

Сярод узятых праблем было змяненне клімату. Са змяненнем клімату астравы рэгіёну Гуна-Яла на паўночным усходзе Панама, дзе жыве грамада Эдыгібалі, знікаюць - з-за прыліваў.

"Кожны раз, калі падымаецца прыліў і кожны раз, калі ідзе дождж, мы адчуваем затопленне вострава, і мы вымушаны (фізічна) перамяшчацца на іншыя тэрыторыі", - сказала Лопес. "Мы пакутуем, бо гэта наша зямля, зямля нашых продкаў".

"Як карэнныя народы, мы сканцэнтраваны на клопаце аб нашай планеце, нашым агульным доме", - сказала яна. "Таму што гэта ўплывае на ўсіх людзей, не

толькі на карэнных, але і на ўвесь свет".

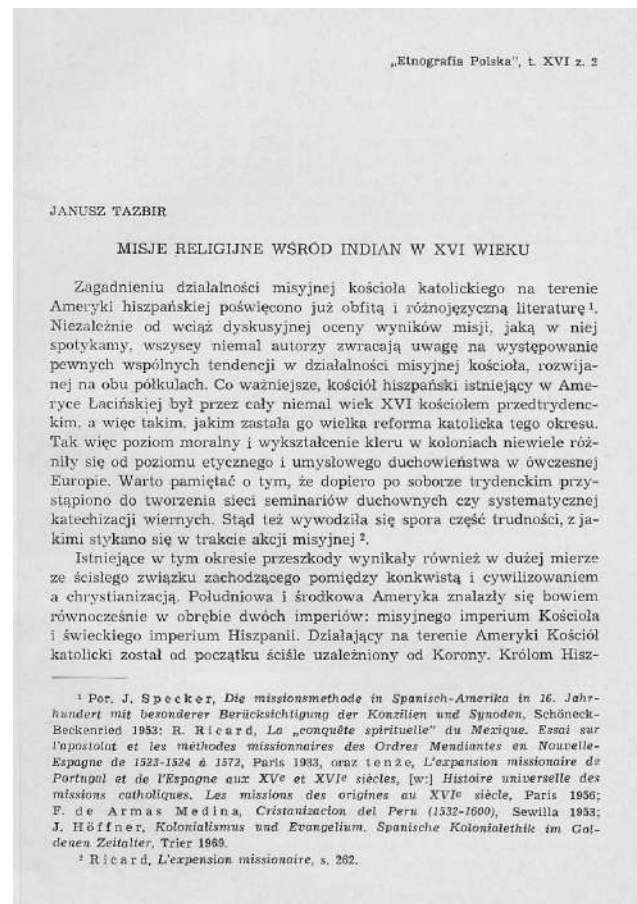
Паколькі суполкі карэннага насельніцтва вымушаныя міграваць са сваіх родных мясцін, некаторыя з іх трапляюць у гарады і мястэчкі, дзе не вітаецца тое, як яны апранаюцца, размаўляюць або вызнаюць сваю веру, сказала Лопес.

"Дзеці мігрыруюць у горад, у сталіцу, і тыя культурныя ўрокі нашых продкаў губляюцца".

Санчэс таксама расказала, што ў некарэнных супольнасцях на карэнных народаў глядзяць з пагардай з-за адрознення моў, на якіх яны размаўляюць, з-за іншага стылю адзення. Гэта прымушае індзейцаў прыстасоўвацца, мяняць сябе знешне і ўнутрана.

"Мы, як людзі, маем сваю веру і свой спосаб рабіць рэчы і дзямліца, але калі мы пераязджаем з аднаго месца ў іншае, якое далёка, мы раз'ядноўваемся", - сказала Лопес. "Мы не рэалізуем тое, што належыць нам. Гэта тое, што адбываецца, калі мы цалкам адлучаемся ад нашых людзей, і мы вымушаны сутыкнуцца з праблемай таго, як мы можам зрабіць так, каб наша вера як карэннага народа расла".

Лопес і Санчэс падкрэслілі, што яны цэняць увагу папы Францішка да карэнных народаў... Магчыма, пазней

Janusz Tazbir. Misje religijne wśród Indian w XVI wieku (article, Etnografia Polska, 1972, t. 16, z. 2, separate print, from the author)

мы працитуем яго, панамскіх і іншых лаціна-амерыканскіх, а таксама беларускіх кіраўнікоў касцёла-айцец Грэмза быў не самы высокапастаўлены ў беларускай дэлегацыі.

Вяртаючыся да думак апошняга:

"Трэцяя думка пра тое, што культ Божай Маці і Яе заступніцтва адыгрываюць сваю вялікую ролю ў фарміраванні свядомасці і прыналежнасці да Хрыста ўсіх Яго вучняў.

Культ Маці Божай Старажытнай (*di Antiqua*) з прыгожай адноўленай катэдры [кафедры] Панама-Сіці і розныя выявы Божай Маці ў кожным каталіцкім касцёле Панама з'яўляюцца доказам таго, што Хрыстовы Касцёл і далей фарміруецца ў промнях матчынай любові Марыі.

На заканчэнне цырымоніі Сусветных дзён моладзі вельмі вымоўным быў момант аддання пад апеку Божай Маці Папам Францішкам, які даверыў моладзь і сябе Яе матчынаму заступніцтву перад Хрыстом".

"Чацвёртая думка - пра тое, што кожная плённа перажытая сустрэча нараджае ўдзячнасць Пану Богу за людзей, якія прымалі ў сваіх дамах удзельнікаў (каля 600 тысяч чалавек). За дар іх гасціннасці і цеплыні сэрцаў.

Дзякуй Богу за жыхароў Панама з розных хрысціянскіх дэнамінацый, якія дзяліліся з намі сваёй хрысціянскай гасціннасцю і маліліся аб спакойным і плённым перажыванні ўдзельнікамі гэтай сустрэчы.

Таксама ў доказ плённасці сустрэчы, з удзячнасцю за людзей, нараджаецца жаданне ў чарговы раз дачакацца і прыняць удзел у Сусветных днях моладзі, якія аббудуцца крыху больш чым праз тры гады ў Партугаліі".

Міждзяццэзіяльны каардынатар і адказны за падрыхтоўку беларускай дэлегацыі для ўдзелу ў СДМ у Панамае ксёндз Антоній Грэмза нарадзіўся ў вёсцы Залесе каля Суботнікаў у Іўеўскім раёне, вучыўся ў Вышэйшай духоўнай семінары ў Гародні, а затым у Каталіцкім універсітэце ў Любліне, спецыялізаваўся на гісторыі касцёла. З 2007 г. быў рэктарам касцёла імя Звеставання НМП (Пабрыгіцкага) ў Гародні.

Літ.:

5885 Ларыёнаў Д. Каталіцызм у Лацінскай Амерыцы (1960-90-я гг. XX ст.) // Беларускі гістарычны часопіс. 2000. № 3 (ліп.-жн.-верас.). С. 33-39.

7763 Ларионов Д. Г. Современная социальная доктрина католической церкви и ее адаптация в условиях Латинской Америки: автореферат диссертации. Мн., 2003. (БГУ.)

9446 Забельникова О. В. Народный католицизм и афрохристианские культы Латинской Америки // Научные труды Республиканского института высшей школы. Исторические и психолого-педагогические науки / редкол.: М. И. Демчук [и др.]. Мн., 2006. С. 30-37.

9447 Забельникова О. В. Метисация и религиозный синкретизм как факторы формирования латиноаме-

риканской цивилизации // Гісторыя: праблемы выкладання 2007. № 5. С. 44-51.

4937 Букалов А. Католическая церковь готовится к покаянию // Советская Белоруссия. 2000. 12 февр.

10107 Ормачева И. О католиках и индейцах Южной Америки // Ступени. 2008. № 3.

МАНЦЭВІЧ Яўгенія (3) - "журналістка, скрыпачка, акрабатка і аўтарка гэтага дзённіка" ў другой яго частцы пакінула запісы пра наведванне Мехіка і Каацакаалькаса [Coatzacoalcos], дзе ў табурэтчыкаў быў фестываль.

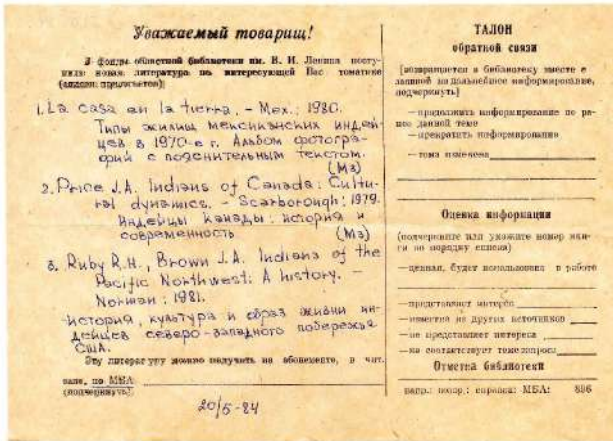
З убачанага ў Мехіка можна адзначыць шамана, які ілюструе вулічную медыцыну. "Мясцовыя шаманы-ацтэкі лечаць людзей усяго за 20 песа (каля 2 баксаў)". У Каацакаалькасе іх выступленне забрала час, які яны маглі пусціць на турызм.

У цэлым падарожжа па Мексіцы здаецца даволі аднастайным з пункту гледжання ўбачаных карцін жыцця

Ацтэцкі шаман «лечыць» проста на вуліцы Мехіка.

Ацтэцкі шаман ў Мехіка. Aztec shaman in Mexico City

Информационное письмо от Гомельской областной библиотеки (отдел литературы на иностранных языках) 1984-05-20. Одно из сообщений о новых книгах по индеанистике, которые можно заказать по МБА

людей: жыццё пададзенае як больш жывёльнае, чым чалавечае, прычым не ў лепшым сэнсе слова.

Мексіканскае бездарожжа

"З Каацакаалькаса мы вырашылі паехаць на паўднёвы захад, да Ціхага акіяна. [...] Дарогу, на якой мы планавалі патрапіць у Аахаку, размылі дажджы. Мы мяняем маршрут і едем да горада Акаюкан у прычэпе разам з канём.

А пасля нам сустрэўся загадкавы Флака дэ Ора. Так ён прадставіўся, пасмейваючыся ды выстаўляючы свой залаты зуб і пагладжваючы адною рукою залаты крыж на грудзях. Пазней мы даведаліся са слоўніка, што Флака дэ Ора - гэта штосьці киталту "Залаты хілак". Ён узяўся падвезці нас.

[...]

На наступную раніцу Флака нам зноў паведаміў, што дарога перакрытая, як і ўсе астатнія, якія вядуць з Акаюкана ў які-кольвек бок. Навіны страшылі кадрамі наводак, якія пазмывалі ўсе дарогі на поўдні Мексікі...

Што рабіць? Не заставацца ж жыць у Акаюкане, хоць нас тут і кормяць, і пояць, і спаць кладуць. Вырашылі выбірацца на Юкатан любымі спосабамі".

Юкатан

"Спыніліся дзве бельгійкі, якія прыляцелі ў Мексіку на два тыдні, знялі машыну за 600 еўра і ездзяць на ёй па краіне. З імі мы і даехалі да горада Вілахермоса.

Ідзём у роздумах, дзе б пераначаваць. Гляджу - Верасень перамаўляецца жэстамі з будаўнікамі. І праз дзесяць хвілінаў мы ўжо спяваем перад мексіканскімі рабочымі, потым ставім намёт на будоўлі.

Сонца ўстала - будаўнікі бяруцца за працу, а мы

ідзём на дарогу, каб ехаць у Паленке - старажытны горад, былую сталіцу індзейцаў мая. Тут сярод прыгожых вадападаў і дзікіх джунгляў захаваліся піраміды індзейскай цывілізацыі мая.

Піраміды былі пабудаваныя для ахвярапрынашэнняў, у тым ліку - чалавечых. Таксама з іх вяршыняў старажытныя індзейцы назіралі за нябеснымі свяціламі.

Менавіта ў Паленке знаходзіцца піраміда надпісаў. [...]

Лічыцца, што пірамідам каля трох тысячаў гадоў. Іх дасканаласць выклікае захапленне. Дагэтуль вучоныя спрачаюцца, ці то мая былі такой высокаразвітай цывілізацыяй, ці то ім намагалі іншапланетнікі.

З Мерыды на паўвостраве Юкатан мы вырашылі ехаць на востраў жанчынаў (Isla Mujeres). [...]

Калі пачало цягнуць і мы амаль зубілі надзею дабрацца да Ісла Мухэрэс, ля нас спынілася машына. Мануэль ехаў у Тулум, аднак да паварота пару дзясяткаў кіламетраў згадзіўся правезці.

Едзем, размаўляем. Бачу - паварот на Тулум. "Нічога, - адказвае Мануэль, - павярну на наступным". Так і не звярнуў да сама га порта ў Канкуне, адкуль мы на пароме і накіраваліся ў рай - Ісла Мухэрэс".

Востраў жанчынаў

Яўгенія апісала яго як "рай на зямлі": "Як толькі мы надплылі да вострава, адразу перасталі шкадаваць пра патрачаныя на паром 140 песа (каля 12 баксаў). Востраў - 10 кіламетраў на паўтара. У які бок ні пойдзеш - уткнешся ў мора. Мора - празрыстае і блакітнае, пляж не з пяску, а з дробнага планктону. Вакол - вялізныя ракавінкі, акамянелыя марскія зоркі..." "Тут дзеці гуляюць у футбол на дарогах, у траве хаваюцца сапраўдныя ігуаны, у вадзе плаваюць здаравыя зялёныя

Caribbean Organization
of Indigenous People
P.O. Box 229
Belize City
Belize AC

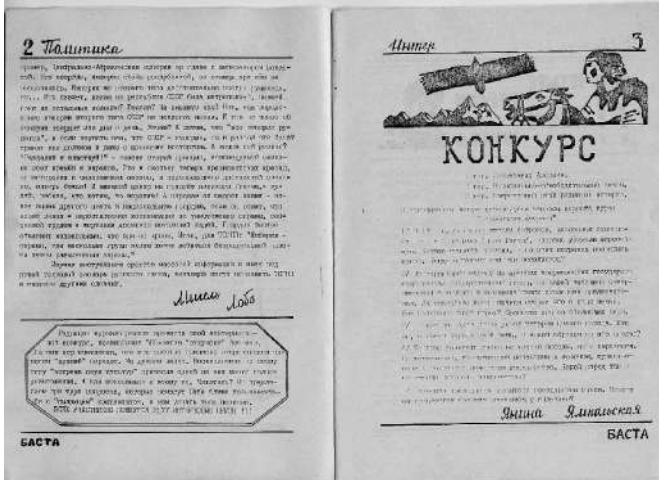
August 18, 1996

Dear Friends:

We ask you to comment the current situation of the Native population of Belize and the Caribbean, Information on this region is scanty and difficult to obtain.
We would also appreciate an update on your Organization,
We would be happy to stay in touch with anybody in your country,
We would like to send some Belarusian books in English and Spanish for your children.
What is the address of the Toledo Maya Cultural Council?
Thank you,
Best wishes,
Sincerely,

Ales Simakou
Executive Secretary

Letter to Caribbean Organization of Indigenous People (Belize City, Belize) 1996-08-18

У гомельскім часопісе "Баста" (№ 2, март 1992) - конкурс з нагоды 500-годдзя адкрыцця Амерыкі - у пытаннях ёсць і пра Мексіку

рыбы з чырвоным хвастамі, скаты, па беразе поўзаюць крабы".

Экстрэмальныя начоўкі працягваюцца

"У [вульгарнае слова] ды не ў крыўдзе" часам даводзіцца ездзіць па Мексіцы. І ніколі не ведаеш, дзе апынешся.

Так, адным вечарам нас высадзілі ў вёсачцы пад назвай Шпухіль (Хријіл). Ідзём у канец мястэчка, каб стопіць і бачым знак - руіны мая. За плотам сядзіць ахоўнік.

Слова за слова, і ён, пакуль ніхто не бачыць, прапускае нас ва ўжо зачыненыя для грамадскасці піраміды. Просім дазволу паставіць ля пірамідаў намёт на ноч. Без усякіх пытанняў згаджаецца.

А рана раніцай мы застопілі фуру, якая ехала да Вілахермосы, ад якой (як нам паказвала карта) дарога наварочвае на Сан-Крыстобаль-дэ-лас-Касас.

Страшэнны горны серпанцін, дарога віхляе кожныя 15 метраў, над намі звісаюць скалы ў густых джунглях. Знізу, пад хмарами, віднеюцца вёсачкі.

У цемры мы ляжым з хуткасцю за 100 кіламетраў у гадзіну і рэзка тармазім кожны раз, як з-за навароту з'яўляюцца фары сустрэчных машынаў.

Амаль ноччу прыехалі ў мястэчка Раён. На галоўнай плошчы - святкаванні. 15 верасня, мексіканцы пачынаюць адзначаць Дзень Незалежнасці.

Але мы стомленыя, нам не да гулянняў. Падрэ дазволіў нам паставіць намёт на тэрыторыі царквы. І мы тут жа пад гукі гітараў і марымбы заснулі".

Таямнічыя маскі сапатыстаў

"А мы працягнулі шлях у Сан-Крыстобаль [Сан-Крытобаль, вымаўлены больш гарманічна]. Урэшце

зварнулі на дарогу, якая не мае нумара і не існуе на мапах.

У тым рэгіёне - штатце Чанас [Ч'янас] - кантроль над сітуацыяй трымаюць сапатысты - нацыянальна-вызваленчы рух Мексікі. Рэвалюцыя тут не спыняецца. Бедныя індзейцы патрабуюць канстытуцыйнага замацавання правоў карэнных народаў Мексікі.

У 1994 годзе сапатысты пачалі ўзброенае паўстанне. Без адзінага стрэлу яны занялі некалькі муніцыпальных цэнтраў штата Чанас [Ч'янас]. Аднак праз дзень сышлі ў горы пад націскам федэральных войскаў і бамбёжкі сельвы. Падпісанае пазней пагадненне з уладамі так і засталося на паперы. І сапатысты працягваюць змаганне, ужо без зброі.

У 2001 годзе лідар сапатыстаў субкамандантэ Маркас ачоліў мірны паход на Мехіка. Тады яго падтрымалі Габрыэль Гарсія Маркес, Олівер Стоўн ды

З ПЕРШАМАЙСКАГА КАМЮНІКЕ МЕКСІКАНСКІХ ПАЎСТАНЦАЎ

Народу Мексікі:
Людзям і ўрадам свету:
Нацыянальная і міжнародная прэсе:

БРАТНІ І СЕСТРЫ:

Сёння ... мы святкуем яшчэ адзін дзень для рабочых, па ўсім свеце сельскія і гарадскія рабочыя святкуюць сваё паўстанне супраць эксплуатацыі і зноў пацвярджаюць сваё імкненне да больш справядлівага свету. ...Гэта дзень барацьбы,

...ІХНІВНІЯ МАСКІ, ЯКІЯ РАБУЮЦЬ НАС, ПАВІННЫ СПАСЦІ, НЕСПРАВЯДЛІВАСЦЬ НА ПРАЦІ І У ПЛАЦЕ ПАВІННА ПАСЦІ, ЗДРАДА, ЯКАЯ ПАКІДАЕ НАС ІХНІМІ, ПАВІННА ПАСЦІ, УРАД, ЯКІ УЗУРПІРУЕ НАШУ ВОЛЮ, ПАВІННІ ПАСЦІ.

СПРАВЯДЛІВАСЦІ! СВАБОДА! ДЭМАКРАТЫЯ! Гэта тры ключы да нашых шанцаў, справядлівае ў праве на дастойную і добра аплачваную працу, свабода ў праве арганізавацца незалежна ад моцных гэтага свету і іх прадстаўнікоў, дэмакратыя ў праве патрабаваць, каб урад падпарадкоўваўся нам у выкананні яго мандата,

...РАБОЧЫЯ ГОРАДА І ВЕСКІ:
ДАЙЦЕ ВАШАМУ ГОЛАСУ ГУЧАЦЬ РАЗАМ З НАШЫМ, ДАЙЦЕ ВАШАМУ КРЫКУ ГУЧАЦЬ МОЦНА І ЦВЕРДА, ПРЫНІЦЕ ГЭТУЮ РЭКУ, ЯКУЮ ВАШЫ САМІЯ ЗНЯВАКАННЫЯ БРАТНІ І СЕСТРЫ ПРАПАНОУВАЮЦЬ ВАМ, ТРИ СІЛЫ ПАВІННЫ АБ'ЯДНАЦЬ СВАЕ ШІЯХІ: СІЛА РАБОЧЫХ, СІЛА СЯЛЯН, НАРОДНАЯ СІЛА, З ГЭТНІ ТРИМА СІЛАМІ НЕ БУДЗЕ НІЧОГА, ШТО СТРАХАЕ НАС,

ПАЧУЙЦЕ НАШ ГОЛАС, ЯКІ, ХАЦЯ І ДАЛЕКІ, ГАВОРЫЦЬ: ПРЫВІТАННЕ РАБОЧЫМ МОРА І ЗІМЛІ! САПАТЫСТЫ ПОЙДУЦЬ ЗА ВАМІ У СВАІМ ЗМАГАННІ! КАЛІ НЕБУДЗЬ З ВАМІ БУДЗЕ КРАІНА І БУДУЧАЕ ДЛЯ УСІХ! БЕЗ ВАС НОЧ ПРАЦІГНЕ ПРАДЦЬ ГЭТНІ ЗЕМЛЯМІ!
СВАБОДА! СПРАВЯДЛІВАСЦІ! ДЭМАКРАТЫЯ!

Тайны рэвалюцыйны карэнны камітэт - Агульнае камандаванне Сапатэцкай арміі нацыянальнага вызвалення Агульных каварым Гора мексіканскага Паўднёвага Захаду Ч'янас, Мексіка

З першамайскага камюніке мексіканскіх паўстанцаў. Тэкст звароту сапатыстаў на беларускай мове. Нават пры скептычных адносінах да перспектывы руху сапатыстаў нельга было не зрабіць гэты сімвалічны пераклад.
Першамай 1995, Гомель

інішыя.

Асоба субкамандантэ дагэтуль накрытая таямніцаю. Ён носіць на твары маску. Едучы праз сапатысцкія вёскі, мы бачылі шматлікія рэзідэнцыі Маркаса, дзе ён хаваецца ад грамадскасці і ўладаў. Пры гэтым усе гарады знаходзяцца пад пільным кантролем дзяржаўных войскаў, усюды стаяць узброеныя пасты.

А ў вёсках - спакойнае жыццё. Жанчыны ў традыцыйных сукенках полюць агароды".

Літ.:

5540 Мехіка // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. Т. 10. Мн., 2000. С. 323

6026 Вырва І. Пад крыламі сакалінага палавання // Звезда. 2001. 21 ліп. С. 15 (Легенды, Мехіка.)

7923 Каммер [Камер] Х. Новыя бойкі ў Чыяпасе: галоўныя праціўнікі дыялогу сядзяць ва ўрадавых інстанцыях // Левае альтэрнатыва. 2004. № 2. С. 8-9. (Інтэрв'ю з газеты "Юнге вельт" (Junge Welt), валанцёр арганізацыі "Сусветная служба міру" (SIPAZ - Servicio Internacional para la Paz, International Service for Peace, San Cristobal de las Casas, Chiapas) Хайке Камер (Heike Kammer).)

9530 Серабракоў З. Беларускі Сацыяльны Форум // Беларускі Сацыяльны Форум: матэрыялы, секцыі, вынікі. Мн., 2008. С. 2-7. (Ч'япас.)

4381 Гурьев В. Загадка от Паленке (Palenque). - Самое удобное объяснение, но верно ли? - Владыка Пакал в зубах подземного чудовища? - Когда за дело берутся не сказочники // Белоруссия. 1997. 11-14 июля. С. 4. (Паленке знаходзіцца ў штаце Ч'япас.)

4009 Bleeker S. The Aztec Indians of Mexico. N. Y., 1963.

4029 Bleeker S. The Maya: Indians of Central America. N. Y., 1961. (Morrow.)

СЯМАШКА Сяргей (2) - пішучь, магчыма, яны разам - яго жонка і крыху ён сам, калі ўспрымаць іх як нашых Ільфа і Пятрова з імем толькі Тацыяны пры публікацыі нарысаў "Аднапавярховая Амерыка".

Частка дзвягата падарожных нататак (дарожных, "road trip", у т.л. і таму, што апублікаваны газетай "Транспартная безбеспаснасць") мае загаловак "Калі на кактус выпаў снег": "Працягваецца наша падарожжа па Злучаных Штатах Амерыкі. Для першага знаёмства з гэтай краінай мы сімвалічна выбралі Route 66. Гэтую дарогу называюць "Маці дарог Амерыкі". Яна непарывуна звязана з гісторыяй краіны і з лёсам мільёнаў амерыканцаў. Наша падарожжа пачалося ў Чыкага".

Спачатку расказвацца, што іх "навітаў на ўездзе ў штат каляровы сцяг. Ён уяўляе сабой сімвал Сонца індзейцаў зia [cia, Zia Pueblo]. Жоўты і чырвоны колеры адпавядаюць гістарычнаму іспанскаму "Бургундскаму крыжу". Яго выкарыстоўвалі канкістадоры ў час заваёвы гэтых

Emily Drabanski
Editor in Chief
New Mexico Magazine
Joseph M. Montoya Building
1100 St. Francis Drive
Santa Fe, N.M. 87503

October 5, 1992
Gomel

Dear Ms. Drabanski:

We enjoy some of the 1986-91 issues of your beautiful magazine. The Alaska and the New Mexico are probably the best American "state" periodicals. We are really grateful to you for this wonderful journey to the Land of Enchantment.

Some of our members are keenly interested in the Southwest. I was a "Southwesternologist" since about 1979 and my greatest dream was to bridge Belarus and New Mexico by creating an international friendship organization.

We would be happy to find more friends among New Mexicans of all ages and occupations and of various descent, including Slavic and East European. We know many people from Belarus - Byelorussians, Poles, Jews live in the Southwest and your name is evidence of "our" Slavic/East European presence too.

We will greatly appreciate your answer to our proposal to become organized for friendship.

Belarus is a land of enchantment too. You will make sure that.

Sincerely,

(Mr.) Ales Simakou
Executive Secretary
Byelorussian - American Indian Society
P.O. Box 114
Gomel 246049
Belarus

Letter to Emily Drabanski, Editor in Chief, New Mexico Magazine (Santa Fe, New Mexico) 1992-10-05

тэрыторыі. Безумоўны ўплыў на культуру і звычай штата і сёння, і дагэтуль аказвае суседка - Мексіка. У аўтамабільным музеі Route 66 у Нью-Мексіка, напрыклад, мы заплацілі па 4 даляры з чалавека за агляд экспазіцыі. У іншых штатах усе музейныя пляцяжы былі добраахвотнымі. На аўтазапраўках кампаніі пажылых мексіканцаў гулялі ў карты і ўважліва разглядалі кожнага незнаёмца". Магчыма, мексіканцы спрачаліся, ці дадуць усе колы беларусаў да Санта-Фэ. І сапраўды, нашы ў краіне кактусаў пракалолі кола, што пазней прымусіла іх зусім замяніць яго: "Але, на жаль, праз сотню кіламетраў прыйшлося ўсё ж замяніць кола, а затым працягваць падарожжа ў адзін з самых прыгожых і стара-жытных гарадоў Злучаных Штатаў".

Горад Санта-Фэ [ў варыянце на сайце "Транспартной безбеспаснасці", адкуль мы бяром тэкст, - "Санта-

Envelope from Indian Arts & Crafts Association postmark Albuquerque, New Mexico 1994-06-15 received 1994-07-05

1994 Prices
without taxes.
Adjusted for the purchase of lift tickets.

	Weekdays and Weekends	Holidays
Adult	\$34.00	\$37.00
Child	16.00	17.00
Senior	21.00	23.00
Family (2 adults, 2 children)	69.00	69.00
Family (2 adults, 1 child)	24.00	N/A
Family (1 adult, 1 child)	16.00	N/A
Family (1 adult, 2 children)	9.00	9.00
Family (1 adult, 3 children)	5.50	5.50

	Any Day	Only
Adult	\$200.00	\$300.00
Child	100.00	N/A
Senior	140.00	N/A
Family (2 adults, 2 children)	250.00	N/A
Family (2 adults, 1 child)	160.00	11.00
Family (1 adult, 1 child)	85.00	9.00
Family (1 adult, 2 children)	26.00	28.00

	Weekdays	Weekends	Holidays
Adult	\$34.00	\$37.00	\$30.00
Child	16.00	17.00	16.00
Senior	21.00	23.00	11.00

24-Hour Snow Report (505) 257-9001

ski apache **ski apache**
Formerly Sierra Blanca
1993-1994
P.O. Box 220 Ruidoso, N.M. 88345

FOR FUN!

CHAIR 4

- Round Trip Rides on the Gondola for Non-Skiers.
- FREE Lift Ticket for First Timers with Lesson Purchase.
- New Mexico's Only Gondola - 1 Quad, 2 Double and 5 Triple Chairs.
- Snowmaking and State-of-the-Art Grooming.
- Certified Ski School for All Abilities.
- Ski and Snowboard Rentals Available at the Ski Area.
- Powder Snow and Lots of Sunshine.

бачым, што за намі па дарозе едзе снегаачышчальная машына. Было б не дзіўна, калі б снег быў тут звычайнай з'явай. Але ж не, з'яўленне снегаачышчальнай машыны - прасты прыклад аператыўнага рэагавання службаў у ЗША.

У Санта-Фэ жыхары фатаграфавалі снег. Дзякуючы ўсім індзейскім багам хутка выйшла сонца. І мы ўбачылі кафедральны сабор Сент-Фрэнсіс з самай старой статуяй Мадоны [Мадонны] ў Паўночнай Амерыцы (1625 г.). Атрымалі асалоду ад Road Canyon - вуліцы з сотнямі мастацкіх галерэй і кварталаў саманых будынкаў мясцовай архітэктуры ў Старым горадзе. Паводле мясцовых законаў, нават новабудуёлі павінны абавязкова несці ў сваім абліччы элементы стылю публа.

Ski Apache. Received from the Mescalero Apache Tribe

Lifts

Lifts	Vertical	Capacity
4 Passenger Gondola	1700'	600/hr
#1 Chair - Triple	1500'	2100/hr
#2 Chair - Double	1300'	1150/hr
#3 Chair - Double	1100'	1200/hr
#4 Chair - Triple	475'	2000/hr
#5 Chair - Triple	647'	1900/hr
#6 Chair - Triple	690'	2000/hr
#7 Chair - Triple	238'	2000/hr
#8 Chair - Quad	950'	2200/hr

Know Your Ability

- Least Difficult
- More Difficult
- Most Difficult

Skier's Responsibility Code

1. Ski under control and in such a manner as to avoid injury to yourself, other skiers or objects.
2. When skiing downhill or on icy or narrow trails, yield to other skiers.
3. You must not stop where you obstruct a trail or are not visible from above.
4. When entering a trail or starting downhill, yield to other skiers.
5. All skiers must wear retention straps or other devices to help prevent runaway skis.
6. You shall keep off closed trails, and patrol areas and observe all postings.

24-Hour Snow Report (505) 257-9001

Ski Apache
P.O. Box 220, Ruidoso, N.M. 88345

Mileage to Ruidoso:
Albuquerque, NM 198
Amarillo, TX 288
Chicoitana, Mex 362
Clovis, NM 476
Dallas, TX 558
El Paso, TX 630
Fort Worth, TX 783
Houston, TX 869
Los Angeles, CA 853
Lubbock, TX 540
Oklahoma City, OK 548
San Antonio, TX 575
San Diego, CA 793
Tucson, AZ 869

Map of the Mountain Goals Ski Packages: 800-545-9011

Горнолыжны курорт Ski Apache. Буклет от (информационного центра) Племени мескалери апачей

Фе"] - буйны турыстычны цэнтр, які можна прапанаваць падарожніку выдатную архітэктуру каланіяльных часоў, мноства славутасцяў, каларытных пейзажаў і старадаўніх музейных экспазіцый. Але без прыгод не абыйшося. Пайшоў снег. Так, у Нью-Мексіка ў красавіку на кактусы і кветкі насытаўся буйны снег. У момант дарога набыла. Было не зусім зручна ехаць па снезе на летніх шынах - дапамагаву поўны прывад. Быццам

мінальнай гісторыі, але і таму, што дзякуючы серыялу ўвесь свет даведаўся, якія прыгажосці тут чакаюць падарожнікаў. Старыя кварталы да гэтага часу захоўваюць аблічча даўніны: брукаваныя вулачкі, цэрквы, старадаўнія хаты, лаўкі з гліны. Звязкі вострых чырвоных перцаў чылі сушачца на вокнах і дапаўняюць каларыт вуліц.

Нью-Мексіка не пакінула нас абыякавымі. Каля-

Сподак-міска "з перцам" - фота падарунка з Нью-Мексіка. From archivist Terry Gugliotta (University of New Mexico Library / Archives, Albuquerque) received 2005-06-09 (у сувязі з нашым запытам наконт матэрыялаў пра наданне ў 1992 г. ступені ганаровага доктара Універсітэта Нью-Мексіка А. Цеханавецкаму (беларускія карані))

ровы мікс Амерыкі і Мексікі з нялёгкай гісторыяй народаў пуэбла, наваха, апачы, каманчы захапляе. Пасяленне Таос-Пуэбла - гэта вёска ў рэзервацыі, дзе індзейцы паставілі арыгінальныя будынкі і захоўваюць старажытныя звычай і ўклад жыцця. Цікава, што ўнікальныя атмасферныя ўмовы Нью-Мексіка сталі прычынай выдатнага астраклімату ў рэгіёне. У ітаце размешчана больш за дзесяць выдаленых абсерваторый, якія з'яўляюцца аб'ектам паломніцтва аматараў астраноміі".

Літ.:

11832 Сміт П. Олдас Хаклі / пер. з англ. А. Арочки // Крыніца. 2001. № 6 (68). С. 68-75. (Пра "Гэты новы харобры свет": "Жыхарам утопіі супрацьстаўляюцца дзікуны з рэзервацыі ў Нью-Мехіка [Нью-Мехіка]: бедныя, нямытыя, хворыя на ўсе хваробы старога веку".)

7825 Waters F. Leon Gaspard / with a foreword by F. Fenn. Santa Fe, NM; Flagstaff, AZ, c1981.

12709 Kirschenbaum L. A. Soviet adventures in the land of the capitalists: Ilf and Petrov's American road trip. New York, 2024. (Belarus, Vitebsk, Taos, New Mexico; Leon Gaspard, Alexandra Fechin (nee Belkovich).)

Алесь Сімакоў,

даследчык беларуска-індзейскіх сувязей.

Ales Simakou (e-mail: baicri@tut.by),
researcher of Belarusian-Indian (American Indian,
Native American, Amerindian, First Nations)
connections.

Індзейцы, Indianie, Indians, indigenous peoples, indigenas, indios de America у Belarus; Алесь Сімаков.
Белорусы встречаются с индейцами. [Вып. 104].

"Матчыны кросны"

Дэлегацыя Лідскага раёна прыняла ўдзел у менскім абласным фэсце "Матчыны кросны" і 500-годдзі горада Старыя Дарогі.

Народны майстар аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці" Валянціна Сільвановіч адзначана дыпломам 1 ступені за адрэджэнне рэгіянальнай тэхнікі ткацтва на ткацкім станку.

ТК "Культура Лідчыны".

Пазнавальная гадзіна "Быліны і небыліцы з жыцця звяроў і птушак"

Далучыць дзяцей да прыроды, да разумення яе каштоўнасці ў жыцці кожнага чалавека, да абароны звяроў і птушак - такая мэта ўсіх экалагічных мерапрыемстваў, якія праводзяцца ў філіяле "Лідская гарадская бібліятэка № 1". А кнігі служаць для таго, каб пашырыць

ўяўленне дзяцей аб прыродзе, пра ўсё, што іх акружае. Для юных аматараў прыроды 1 ліпеня бібліятэкары правялі пазнавальную гадзіну па творах В. Біянкi, Б. Жыткова, М. Сладкова "Быліны і небыліцы з жыцця звяроў і птушак". Дзеці пазнаёміліся з творчасцю вядомых пісьменнікаў, якія свае творы прысвячалі прыродзе. Падчас

мерапрыемства хлопчыкі і дзяўчынкі атрымалі масу незабыўных уражанняў. Дружна адказвалі на пытанні віктарыны аб раслінах і жывёлах, прыпомнілі і яшчэ раз паўтарылі правілы сяброў прыроды.

Наш кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Адрас рэдакцыі:

231282, г. Ліда, вул. Лётная, 7а.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: sudnik@list.ru, sejlawicz@gmail.com

Газета падпісана да друку 2.07.2024 г.

Фармат А-4.

Аб'ём 3 друкаваных аркушы.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі. Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета размяшчаецца на сайтах: <http://nslowa.by/>; <http://pawet.net/>; <http://belkiosk.by/>

Дазваляецца самастойная раздрукоўка на паперу.